

مرقاۃ المفاتیح

حسام الدین شاہ راشدی
جی پسنیدہ شترن جوہ جموں

مرآة الجلال

حسام الدين شاه راشدي
جاي پسنديدہ شعرن جو مجموعہ

بهرين اپريل ۱۹۸۴ع

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي،
سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو.

[تعداد پنج سؤ

چاهو پهريون]

پهرين اپريل ۱۹۸۴ع مطابق رجب ۱۴۰۴ھ

قيمت :- ۱۰۰-۱۰ روپيا

پاران ايم ايڇ پنهور انسٽيٽيوٽ آف سنڌ اسٽڊيز، ڄامشورو.

Digitized by M. H. Panhwar Institute of Sindh Studies, Jamshoro.

هي ڪتاب آشڪار پرنٽرز ڊي/۱۰۹، يونٽ نمبر ۵، لطيف آباد ۾ ڇپيو،
مهتاب آڪبر راشدي، ڊائريڪٽر انچارج، انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي
سنڌ يونيورسٽي، نئون ڪئمپس، ضلعي دادو سنڌ مان پڌرو ڪيو.

منتخب سنڌي اشعار

از شعراء ڪوٽ م سنڌ (پاڪستان)

ذاشر طرفان

هيءَ دنيا تمام وڏي آهي، هت ڪئين آيا ويا، ڪئين ايندا ويندا رهندا. پر هن ان ڪٽ ڪٽ سلسلي ۾ ڪي ڪي ماڻهو ايتريون خوبيون ۽ خوبصورتيون ڪئي ايندا آهن، جو زنده هوندا آهن ته ڳائبا آهن ۽ جڏهن ڊگهي سفر تي هليا ويندا آهن جڏهن سندن موٽڻ جو آسرو نه هوندو آهي، تڏهن به ڳائبا رهندا آهن. پير حسام الدين راشدي مرحوم به اهڙين پيارين ۽ جڳ ۾ خوشبو وانگر ڦهلندڙ ڪردار ۽ ذهن جو مالڪ هو. مرحوم نه رڳو تاريخدان هو پر پنهنجي شخصيت جي مختلف پهلوئن سان تاريخ ساز به هو. هاڻ نه رڳو تاريخ ساز هو پر تاريخ ۾ زنده رهڻ واري شخصيت به هو. هاڻ نه رڳو تاريخ جي صفحن ۾ زنده آهي، پر اسان جي دلين ۽ دماغن ۾ پڻ زنده آهي. پير صاحب جهڙا ماڻهو موڪلائڻ وقت در بند ڪري نه ويندا آهن؛ پر در کليا ڇڏي ويندا آهن. انهن کليل درن ڏانهن هاڻ ته نه موٽندا آهن، پر سندن يادون ور ور ڪري موٽنديون آهن ۽ ڪونهن وانگر پيرو پيچنديون رهنديون آهن.

علمي ۽ ادبي سطح تي ڏسجي ته پير صاحب مرحوم ڪتابن جي صورت ۾ اداري جي صورت ۾ ۽ شاگردن جي صورت ۾، هويان وڏو سرمايو ڇڏي ويو آهي، ۽ اهو سرمايو اهڙو آهي جنهن ۾ ڪا به ڪوت نه اچي آهي، بلڪه واڌ ٿي اچي آهي. هونئن به جيئن شيون هڻنديون نه پر وڌنديون آهن.

پير صاحب مرحوم پنهنجي سچي حياتي علمي ادبي تحقيق

[ب]

۾ گذاري. ڪيترن ئي ادارن کي وجود ۾ آڻڻ ۽ وڌائڻ ۾ حصو ورتائين. نه رڳو نون محققن پر ادب تخليق ڪندڙن تي به سندس هٿ رهيو. جيڪڏهن ڪو به شخص پنهنجي ذات کان ڪم وٺي يا محنت ڪري سنڌي زبان ۾ اکر لکندو هو ۽ جڏهن مرحوم کي ان جي ڄاڻ پوندي هئي ته هو ان ڪم کي نه رڳو سنڌي ادب ۽ ٻوليءَ تي ثورو سمجهندو هو، پر پنهنجو پاڻ تي به ذاتي ثورو سمجهندو هو.

علم ڏيڻ ۽ علم ڏيارڻ ۽ علم حاصل ڪرڻ واري هن شخص جا ڪيئي اهڙا پهلو آهن، جيڪي سندس شخصيت جي عالم آشڪار هئڻ جي باوجود عام نظرن کان لڪل رهيا آهن. انسان ويچارو ڏاڍو گهڻ پاسائون آهي. ڪٿي ڪٿندو آهي ته آسمان ڦاڙي ڪٽندو آهي ته ڪٿي وري ويهي پنهنجي من سان حال اوريندو آهي. من سان اوريندڙ حال جو چوڪو ڪڇ حصو لکت ۾ ايندو آهي، آهو گهڻو ڪري ڊائريءَ جي ٻن ۾ محفوظ رهندو آهي ۽ من اندر جي ڳالهين جو اهوئي حصو اڳتي هلي ڪڏهن ڪڏهن عام پڙهندڙ جي اڳيان ايندو آهي، ورنه ماڻهو گهڻيون ڳالهين پاڻ سان گڏ ڪٿي ويندو آهي.

پير صاحب مرحوم جي به پنهنجي ذاتي پسند ۽ ناپسند هئي، هڪا هن پاڻ تائين يا پنهنجي ڊائريءَ تائين محدود رکي. پاڻ اهل دل هو ۽ اهل دل ماڻهن جي وڏي ڪمزوري عام طور تي سڀ فنون لطيفه ۽ خاص طور تي شاعري هوندي آهي. سو پير صاحب کي جوڪو به شعر وڻندو هو يا دل کي چڻهي وڻندو هوس ته هو آهو شعر ماڻ مٿ ۾ پنهنجي لهڪي پنهنجي ڊائريءَ ۾ پنهنجي هٿن سان لکندو ويو. سندس پسند جا اهي شعر ڊائريءَ ۾ ائين گڏ ٿيندا ويا جيئن جهنگ ۾ جهرڪيون ۽ ٻيا ننڍڙا رنگين پکي ڪرڙ جي وٿن تي گڏ ٿيندا ويندا آهن ۽ ڳائيندا رهندا آهن.

[ج]

آئون ميان ٿي ته سندس ڊاٽريءَ ۾ اهي گل ٿيل شعر
هن جي پنهنجي اهڙي ملڪيت آهن، جيڪي هن پاڻ لاءِ ئي
۽ پنهنجي ذوق جي تسڪين لاءِ ئي گل ڪيا هئا، نه ڪم ٻين
کي ڏيکارڻ لاءِ، پر اها به حقيقت آهي ته پير صاحب مرحوم
جهڙين وڏين شخصيتن جي هر شيءِ نه رڳو سندن ملڪيت هوندي
آهي پر اها اسان جي ۽ اوهان جي ۽ سڀني جي ملڪيت هوندي
آهي. پير حسام الدين جهڙا ماڻهو رکندا نه آهن پر ڏيندا ئي
رهندا آهن. پوءِ چاهي اهي هن دنيا ۾ هجن يا نه هجن. اهو
خيال دل ۾ ڌري اسان سندس پسند جي شعرن تي مشتمل هيءَ
ڊاٽري ڇپائي پيش ڪري رهيا آهيون، جيڪا نه رڳو اسان جي
وڏن جو ذريعو آهي، پر پير صاحب مرحوم جي شخصيت جا
مختلف پهلو جانچڻ ۽ انهن تي تحقيق ڪرڻ ۾ هي شعر ڄاڻڻ
کي وڏي مدد ڏيندا ۽ مرحوم جي نفسياتي ارتقا تي وڏي روشني
وجهن ٿا.

اسان کي اميد آهي ته اسان جي هيءَ ڪوشش پڙهندڙن
کي وڻندي.

مهتاب اڪبر راشدي

شاهه عبداللطيف ڀٽائي

يا ره ڀرين ۽ وٽ، پا ڪر ڀرين ۽ سنڌي ڀڄار،
انهن ڀنهن کان ڌار، شل قادر ڪنهن کي نه ڪري

سِرَ لوهيڙا ڳيا، ڪُسرَ نيريا،
تو ڪين ۽ وسريا، ڍوليا ڏينهن اچڻ جا.

ڀرين ڀسين شال. عيدون عيدن جي ڀنيان،
سانگيڙن جي ساڻ سين، خوب رهين خوشحال،
روز وجهايان فال، اچين تان عيدون ڪريان.

وٺي نت نهاريان، راڻا تنهنجي راه،
مونائي ماڳن ۾ آئيندو ۽ الله،
سوڍا توڳر ساه، نه ته راڻا گهڻا راج ۾.

جڏهانڪر ٿيام، ساڃان ۽ سڀرين سين،
تڏهانڪر تر جيترو، وير نه وسريام،
اندر روح رهيام، سڄڻ اوطاقون ڪري.

سَڙهي سڄي، پاسي ڀرين، مر پيا مينهن وسن،
اسان ۽ ڀرين، شال هون برابر ڏينهڙا.

آتي ئسي آهين، جتي اوهان ڇڏيون،
 اڪيون لانهي آسري، وينون پاڏائين،
 بي در واجهائين، ته ڪڍي ڏيان ڪاون ڪي.

—

جيڏو تنهنجو نانءُ، ڀاجهم به اوڏياھ گهران،
 تون ٿنبو تون ٿوئي، تون ڇير تون ڇانءُ،
 آءُ ڪهاڙو ڪهان، معلوم توکي سڀڪي.

سچل سرمست

ساري شهر ڀنڀور جي، ڇڏي لوڪ لذت،
توريءَ ڏني ڪونه ڪو، ماڻهو عام عزت،
ڏني ساه صحت، جي ٻيهر ٻاروڇا اچين،

—

راتو ڏيهان رت، اوتس آبر ان ريءَ،
آيل عشق عليل ۾، شال نه پوي قط،
جبل سڀ جهانگي وڃين، جيڏيون ڏسان جت،
هن مئيءَ جو مت، پوي مذڪور پيرين ۾.

✱

ڪافي سچل

دل کي دوستن جون ڳالهيون ڳارن ٿيون
هو جي ڪيائون ڳجهه ۾، آهي معما مارن ٿيون،
پسڻ ڪارڻ اڪڙيون، صاحب سارن ٿيون،
پاڻسي گاڏون رت جا، ڳوڙها ڳاڙن ٿيون،
سچل ڳالهيون دوست جون، نت مونکي مارن ٿيون.

—

توريءَ ماڙ نه مون، سڻ منهنجا سپرين،
موکي گهرجين تون، لوڪ رڻوئي گهوريو.

[ع]

جاڏي سورب پنڌ، تاڏي آڦ نه ويڻو،
هي هنن جو هنڌ، منهنجو هنڌ هنگلاج ۾.

ڏٺي ڏوٽيون ڪسي، گهڻا ڏينهن ٿيا،
جاڻن جدائيءَ ۾، جيڪي پلڪ پيا،
سي وٺواند ويا، سارا سنگهارن ريءَ.

رات وري آيا، ماروڙا ته ملير ۾،
جو لڌم خواب خوشيءَ مان، چڻ-ولاملايا،
وڙي وسايا، ڀلي ڀاڻ پيئن جا.

افتخاب سچل

جي وڃي شه ٻيا، مشڪل موٽن تن جو،
چا تانگهي ڇا تار ۾، ٻڌي ٻون ٻيا،
جي وڃئون پاڻ ويا، سي پاڻ ئي پاڻي ٿيا.

گهڙن جي گهڙاءُ، تانگهو عشق تن جو،
جن کي عشق عليل ڪيو، سي اينديون آوڻءُ،
جي سور چڪنديون ساءُ، ميهري مائينديون.

ڏاها ڏريئون پنڌ، ستان پائين پيرين جو،
حببائو هنڌ، وڃي ڏسج اڪڙين سان.

پيرين منهنجا پار، تون ڪيئن هٿ ويلا ڪرين؟
قاصد قريبن ڏي، دؤڙڻ تو درڪار،
ڏسي ورج سگهڙو دوسائي دربار،
لڳي ائس لونءُ جي، عجيبن سان عار،
ڏاڙ مئون ڏيکار، صورت سانگڙن جي.

اسان پيرين وڃ ۾، دور وهي درياءُ،
ڇوليون ڇران ٿي ڪري، ٻو وڃي واءُ،
سسئي آهان آءُ، ميان هن مشتاق جون.

اسان پيرين وچ ۾، جر وھي جاري،
ھڪ ڪڙڪوڪن جوڙي، ٻيو ويرونڙي واري،
ھت ساجن جا ساري، ساڌھلي ڪين درياءَ کون.

جي اچن ٿا اڄ، نه ته هت پورن پڇاڙيو،
محبت ٻاريو مڃ، سيني منجهه سڄوءَ جي.

ساريون پڇي ساڻ، سنديون ڪيچن خبرون،
هيڏي اچن جي هئي، ڪيچڙن کي ڪا ته،
منهنجي ٻي مصلحت، ڪا ٻڌو ٻاروڇن ۾.

اڄ آري ڄام، ڪو منهن موڙهيءَ جو ڪرين
مون کون مير مدام، هي ٿر ٿيلو نه ٿئي.

جي گوندل گوش نه ڪن، ڪٿم پيون سي سرتيون،
جن سنگت ساڻ سکن، سي پاڻئون هوت پري ڪون.

ڪيچئون آيو قافلو، مون ڪر پڇيائون،
ڪرم ڪيائون، هن مون نمائيءَ تي.

ڪيچئون آيو قافلو، رات موچاريءَ روه،
ڙيوئي خوشبوه، ٿيو سارو شهر ڀنڀور جو.

ڪيچئون آيو قافلو، ڪٿي ڪٿوريءَ ٻار،
هر ڪنهن هنڌ هڪار، ڪيئن سارو شهر ڀنڀور جو.

[۷]

ڪيچئون آيو قافلو، ڪٿوري ڪٿي،
تنهنجي هٻ هٿي، واسيو شهر پٺور ڪي.

ڪيچئون آيو قافلو، خوب ٿيس خوشحال،
چڱو ٿيڙم حال، پسن ماڻ پرينءَ جي.

ڪيچئون آيو قافلو، پٺر منجهه پٺور،
هيءَ ڪميٽي ڪمزور، پر پرينءَ پنهنج وڙ ڪيو.

شال نه وسرين هوت، ٻو سڀو مون وسري،
مون ڪي تائين موت، هٿين اڪڙين ۾.

ويسم نڪري قافلو، ڏاڍو ڏيئي ڏک،
ويئي ساريان سڪ، جو هيڪند هيس هوت سان.

ويسم نڪري قافلو، آيل! چپ چپات،
ٻاروچائي ذات، مان مون مين وڙ ڪري.

ويسم نڪري قافلو، آءُ پڻ ڪٿان پير،
ڏک ڏيئي ويا ڏير، مان ٻاروچو ٻاجه ڪري.

جي منهن ٻاروچي ڏسان، تا سڀئي ٿينم سڪ،
ڏور ٿين مون ڏک، پسن ساڻ پرينءَ جي.

ڪر ٻاروڇا ٻاجهه، هن مون نمائيءَ ٿي،
ويئي وجهان واجهه، اوهان جي اچڻ لئي.

هن ڏکيءَ کان ڏير، وجهي روڻ وڌي ويا،
ڏرڻ هاڻي آيا، سرتيون، پ سُمِر،
پڇي لهان پير، آيل اولارن جاء.

آئي ويا اولار، ڪڍي ساڻ سويل جو
هاڻي آديون آيا، ڏورڻ مون ڏونگار،
پيا پي هوت هزار، منهنجو پڇ پنهنجي سان.

ڪريان ڪوهه پٺور ۾، پنڙون پڄاڻاءِ،
سوز چڪايو ساءِ، ويڻ مون روه ٿيو.

ڪريان ڪوهه پٺور ۾، پڄاڻان پيرين
وار نه سي ويهن، جنين مٽي ماسرو.

شال نه وسرين تون، لوڪ سڀوئي وسري،
مطاب اهو مون، جو پاڻئون پري نه ڪرين.

جان مون ملان هوت، تيسين تائين نه ميران،
مادر! تائين موت، اهو اٿم آسرو.

وڃن ڪڇ وٺن ۾، ٿين سانول سڪ،
هيءَ ڏکيوئي ڏک، وجهي گوندر ۾ وٺين.

وڃي ڪيچ وٺڻ ۾، تون خاصا ٿيڻ خوشحال،
هت هيءُ نمائيءَ حال، مان وري ڪو وڙڪرين.

وڃي ڪيچ وٺڻ ۾، ڪامل ٿيڻ قربان
ويچاري ۾ وسار، جا اجهي آهي آنهجي.

ڪاڪيون ڪيچ وٺڻ ڏانهن، وري واءُ وريوم،
سارو ڪاڇ سريوم، چڻ هاڻي گڏيس هوت ڪي.

هوجو ڪيچ وٺڻ مٿن، واءُ ته آئي واس،
هيءُ سير سارو ساس، ڪوڙين قرباني ڪريان.

هو جا ڪيچ وٺڻ مٿن، اچي هير هلي،
سا پينر آهي ڀلي، جنهن سان ساه سڌير ٿئي.

هو جا ڪيچ وٺڻ مٿن، ٿي هير اچي هاڻي،
تنهن آريائي آئي، چڻ مون سان آڇ ملايو.

هو جا ڪيچ وٺڻ مٿن، لڳي تيز تنوار،
سنڌي بريان پار، تنهن ڏنا دلاسا دل ڪي.

مٽي راه رٿان گهڻون، ڪارڻ ڪيچيون،
سگها شال اچن، ڪرڻ غور غريب جو.

ڪاف ڪشالا ڪيترا، پڄڻ مون نه هٽاءُ،
آڇ آريائي آءُ، ٿي وسايو وٽڪار ۾.

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڀيري آهن پنڌ،
رويون چمان رنڊ، آيل اوارن جا.

ڪاف ڪشالا ڪيترا، مارڳ مٿاهون،
ڇوريءَ کي ڇيرين، ڇڏي وٺين ڇاهون؟
توڪي ڪري سڀرين، دردمنداھون،
تون اچ آگاهون، ناتہ ٿي دوست دم ڏيان.

ڪاف ڪشالا ڪيترا، جيتَ جانارن جايون،
غفائن غارن ۾، آت يحد بلايون،
مانديءَ کي مارڻ لاءِ، نڪتيون نيايون،
مون سر تي سھايون، سڀ آريءَ سندي عشق ۾.

باري برہ بلوچ جو رڳوئي راحت،
ساريان سا ساعت، جا هيڪندھيس هوت سين.

باري برہ بلوچ جو، اديون سر آيوم،
ڇاهون چمي تنهن کي، چشمن تي چايوم،
ورہ وسايوم، نينهن پنهنجي نڇھري.

باري برہ بلوچ جو، سازو سعادت،
هيئن حمايت، ڪاڪيون آهي ڪاف ۾.

پريان سندي ٻار ڏي، پنڌ عجائب آھ،
گھوري سر گھماھ، مٿي در دوسن جي.

ڪيچڙا ڪالھ ويا، مان ٿي اڱڻ نھاريان،
ساريو سپرين ڪي، ھنجون آڻ ھاريان،
ڪوندر گذاريان، ھتي ھتي سارا ڏينھڙا.

ڪيچڙا ڪالھ ويا، پوءِ ٿي اڱڻ نھاريان،
ڪين لھان سي ڪاٺين، وڏي ويل وريان،
وڃي ٿاڪ ٿيان، ڪاڪيون ڪيچ وٺن ۾.

ڪيچڙا ڪالھ ويا، تنگ آڻن ٽاڻي،
ھوٽن ريءَ ھاڻي اڱڻ نھاري نہ سگھان.

وڃي ڪيچڙا ڪالھ، تون اڄ ٿي پير نھارين،
ھو لنگھي لڪ سنوان ٿيا، تو ھيت ھنڙا حال،
ڪند ٿي سارسنڀال، وڃي ڪيچ وٺن ۾.

اڱڻ ساڳي اوھ، پر ڪيچن ڪي ڪاٺون اھان،
ڏيئي ڦٽ قراق جا، پورھيت ڇڏيون پوءِ،
ھاڻي راھن مٿي روءِ، سڏ ڪريندي ساڻ ڪي.

وڃين ڪيچ وٺن ۾، ڪنھن ساعت سنڀارين،
مان وري نھارين، پينر شھر پنيور ڏي.

وڃي ڪيچ وٺن ۾، پڻ ٿيندي پورھيت،
جت منھنجو جت، آڻ ات گولي ٿي گذاريان.

ڪري پورهياٺ پانهنجي، مان وٺي نانءُ سڏين،
کولن گمڙ گڏين، ڪن پاڻيءَ ڏوٺي پانهنجي.

چوٽ چڙهي ڇانگار، ڪندي ڪيچڙن ڪي،
پوندي ڪن قريب جي، گوليءَ جي گفتار،
پاروچا بهار، ڪندا پيرو شهر پٺپور.

ڪوهه چڙهي ڪوهيارل ڪي، ڪاجا ڪوڪ ڪيام،
گهوڙا جي گان تون، گهڙن جيئن گاريام،
اهي سڏڙا ”سچڏنو“ چوي، پاروچل ٻڌام،
گوندل نم ويام، جڏهن ٿيس هيڪاندي هوت سان!

اچڻ آريائي، تون وري شهر پٺپور،
آن ري اڪڙين مڙن، اُو ڀرت وهي پاڻي،
هوت اچي هاڻي، هيءَ نالائق نوازيو.

بس تنهنجي پيچ، پنهنون ڪين ڇڏين مون،
پانهي ڪري پنهنجي، وڃي پانڀن ڪي ويچ،
مر ڪميئي ڪيچ، پورهيو پانهن جان ڪري.

آلي ڪمر ٻنڌ، لڄ تـ لهن منڀرين،
هو تائن جو هنڌ، ڏسين اڪڙين سان.

ميهڙ مَ لاه مٿام، آءُ اوهان جي آهيان،
جي ڪامل سڏ ڪيام، سي ٻڌي پاروچا ورين.

پاڻي جي پاڪار، ٻڌي ٻاروڇو آيو،
وَر وسارج ڪينڪي، جا واقف نه وٺڪار،
سيگيڙي لهج سنيار، سائينءَ لڳ ”سچو“ چوي.

ڀنر هن ڀنپور ۾، منهنجو ڪار نه ڪم،
اٿم آريءَ ڄام سان، دوستيءَ وارو دم،
ماڻهن ليکي غم، پر سک ”سچو“! ٿو پانڻيان.

ڪيچڙن منون ڪالهه، اڃا وڙ وڏا ڪيا،
ان جي ڪارڻ ڪاڪيون، ڪنڊيس ڪاف ڪشال،
هي هئي هن جي حال، جو ههڙا هوت وساريان.

وندر ۾ ويهان، ڦولن ٻيون ڀرينءَ ڪي،
نال جنين نيهان، هوت تنين جي هنج ۾.

ساڻ سوياءو سرتيون، وڏيءَ ويل ويوم،
وندر جي وٽن ۾، ڦولن هوت ٻيوم،
ٿياهن ٿرئيوم، هاڻي هوتياڻين لء.

تون سمو سائين، آءٌ مڻهي مهاڻي آهيان،
مون لهج رهائين، جو ٻئي لڳيس تانهنجي.

رنگ ڪاري رويون، هيون مڙني ملاخن جيون،
سي ڪيون ڪارن ۾ اڇن، درا ۽ دويون،
جت بيحد بدبويون، ات الله عطر اوتيا.

آءَ مڻي مهائي، تون سمون ساري سر جو،
 قرب منهنجو ڪهڙو، ڄاڻو ٿو ڄاڻي،
 ڪاري سر ڪنڀر ٿي، ڇڇي ڪيڪي هائي،
 راجا تنهنجي راض سان، ٿيس رانءِ جي راڻي،
 تو سما سڀاڻي، نه ته هيس يهودي پڇڙي.

—

جي جهاڳيون وتن جهاڳ، مڻون ڪارڻ قوت جي،
 سي اعليٰ درجي آنديون، سمي جي سهاڳ،
 منڇر مها وچ ۾، ڪن رنگيلون راڳ،
 هئا حال جنين جا هڙا، تن تي پلي ڪيا پاڳ،
 ڪينجهر ٻن ڪنڌين جي، ٿي هٿ انهن جي واڳ،
 هيرا ۽ يا قوت هيا، اڄ انهن وٽ اجڙاڳ
 پيا پي لکين لاڳ تنهن ڏلين ڪي ڏيئي ڇڏيا.

—

هئا وڏا جن تي ويل، ٿي قوت ملين ڪين ڪي،
 خاصين سي خوراڪن تي، تان ڪن مهاڻيون ميل،
 ميڙي جهڙي پاڻ، ڪن سيلابن سيل،
 پوءِ لاڻا ڄام لطف سان، زبونن تون ڏيل،
 تن سي تيل ڦليل، اڄ عطر گاڏڻ اوتيا،

—

جنهن اڌو پنڌ، هئي عمر سڀائي اهڙي
 سي سمي جي سهاڳ تي، آيون ڏاڍي آند
 تنين جي طولان جمون، ٻيون هاڪان هندوهند،
 ڏليون ڏواين چڙهيون، پيرين پون نه پنڌ،
 سڀ اندامين سنڌ، جڙيون جواهر ۾.

پورين اگهاڙي جي گهميون؛ تن لڳيون سوستيون.
ساڻ چڙاو جتيون ڏنيون تماچيءَ تن کي.

مٿي جن موڙا، هئا چارين ڪندئين ڪودڙئين،
بشنسر بڻينان زر جا، تن جهاپا ائون جهوڙا،
جن پانهن ڪلهن ڪن هئي، تن چوڻ تائين چوڙا،
سمي جي سهاڳ سان، تن ننگن نپوڙا،
ڪوڙيون ۽ ڪوڙا، سچا سمي سڀ ڪيا.

منهن مٽيءَ ميريون هيون، يهوديون بچڙيون،
ڪهڻ ڪهڻ نوريءَ ڪهنڪرو ڇم ڇم ٿيون چيريون،
سمي پاڻ سهاڳ ڏئي، هي جي هن هيريون،
لوهاڻيون لوريون، پارس لڳي سون ٿيون.

بيهم ڏوڏا جن ڏاج، قوت جنين ڪم ڪوڙيون،
انهن جو احتياج، ٿو تماچي ڪڍو ڪڍي.

نه ڪنهن روع نه رنگ، هئا، يهودا بچڙا،
آج پڻ انهن جي ٿيا، پيرن هيٺ پلنگ،
مياڻيون معافي ٿيون؛ نه ابواب نه انگ،
پٽ اوڍن اڙپنگ، سي سمي جي سهاڳ تي.

پوءِ ڪيون لس پلا، ٿي مهاڻن ماري،
لک هزارين حياڪين، ٿي ڪاڏا تن ڪلا،
ڪڙهيون جن ڪنڌن تي، سي ٿيا لڳي پاڳ پلا،
دمڙي تون نه دست ۾، هئا ٺهريل ڪين ٺلا.

اڄ ميئن جي گهر مال جا، ٿيا ٿم ٿلا،
پر هيڙي اڪڙين ۾، ڪا جاسي ڪلا،
ڪينجهر گهمڻ لڏڪيون، ڪيون رس رلا،
اڪلا جي سڪلا، سمي نانو سڃاڻا.

حريران ۽ حلا، ڏنا ڄام ته چارن وارئين،
جي هيون اڏوهندن ۾، تن چوتيون چوڪلا،
ڪينجهر سنڌيءَ جاءِ تي، تن بنايا بنگلا،
اڪلا جي سڪلا، تا سمي نانو سڃاڻا.

ڪينجهر سنڌيءَ ڪنڌئين، رهن ڀريون جي ڀور،
تن ميئن مٽي آڻيا، سالو ۽ سانور،
ڇڙهيو ساڄو ڏول ۾، ٿي حڪم هلائي حور،
راتو ڏينهان راءِ جاءِ ٿيا ملائين مذڪور،
سي جاضر منجهه حضور، وهن تماچيءَ ڄام جي.

تون سمو سرتاج، آءٌ مٽي مهاڻي آهيان،
لاڻي پنهنجي لطف سان، اسان ڪوڻ احتياج،
ڪينجهر سارو توڪيو، مون مٽي سنڌو محتاج،
تنهنجو مون ڏنهن راج، مون ڪي ڪاڻ ڪڙم جي.

هئا خام خسيس، ڪينجهر سنڌيءَ ڪنڌئين،
سي مورائو مڇيءَ جا، همه ڪُل حريص،
تڏيون تڏوريون تن ڪي، پاڻاريون سڀ پيس،
جڏهن ٿي تماچيءَ جي، ميئن سان مجلس،
سي سون ربي سربا ٿيا، لئن هڪٻئي جي هيس،
واتين ڪري ٿو ان جي، هر هر ڄام حديث،

مهر ۽ شفقت جي، ڏئي انهن کي آسپس،
تن سان ڪير ڪريندوريس، جي سمي ڄام سهاڻيون.

ڏٺ جنين ڏوڏا، پهرڻ پاپوڙا تنين،
پيڻا وڃن تن جا، گپ اندر گوڏا،
سو پڻن جي پينگهن ۾، تن لال ڏئي لوڏا،
اهي آڻيون اوڏا، ٿو وير وهاري وٽ ۾،
تنبوءَ جي طناب، اڄ کتي ڪينجهر ڪنڌئين.

ناد وڃن ٿا نادري، پياپي رود رباب،
جيتي ڪڪيءَ ڪوڙ هئا، ڇيما تٽ ڪباب،
وٽن مهاڻا مست ٿيا، ماڇي بني مهاب،
تن تون سڀ حساب، مورائين معاف ٿيا.

لاڏ ڪيون لاڏ لڏن، ڪينجهر سنڌيءَ ڪنڌئين،
ڪاريون ٿيون ڪڏن، سمي جي سهاڳ ٿي.

هئا لانگوڻيا لٽول، ڪوجها ڪنهن نه ڪم جا،
تڏي مڏي ڪان تن، سي ڪن جهروڪين جهول،
فرش فروش ائون غالچا، ٿو ڏئي تنين ڪي طول،
مڏيون مال ڏسي آهي، غمزا هڻن غول،
قدرتن ڪسي ڪهڙو، جي آهن اولجلول،
پيا اهڙي منجهم الول، تين چاريون چار وساريا.

بيهودا بي آب هئا، اڳي ڪينجهر ڪنڌئين،
پلٽ لڳي پوءِ ڄام جي، ٿيا تنهن جا جوڙ جواب،
پيا سڀ حرف حساب، سلاجهن معافي ٿيا.

جن مٿون ٻچڙي باس، آئي ٿي عام ڪي،
تن سان سمي ڄام جا، ٿيا ايڏائي اخلاص،
ٿي عام نه ڏرڻو جن ڏي، سي ٿيا خاصاً خاص،
عطر عنبر ڪچور جا، آهي وڳين ڏين واس،
لکين ڪن لباس، زريءَ ۽ زرباف جا.

تون سمون سلطان، آءٌ ميني مهائي آهيان،
تون مون ڏنهن مهربان، مون ڪيهي ڪاڻ ڪڙم جي.

تماچي طرا، ٿو سڏيون ٻڌائي ان ڪي،
سي شوق وتن شڪار تي، ڪنيون زور زرا،
ڪڏائين ڪرا، سي ٻنهي ڪينجهر ڪنڌئين.

هئي ويئي بازار وچ ۾، هئا هٿ ڪڪيءَ هائس،
درن ڪاڻ دهن ۾، ٿي پتن وڏا پائس،
هئي مهائي مائس، پر هن سان ڪرم ڪريم ڪيو.

پنهوارن پيغام، جيڪر مڪا تڏهن،
پر موڪان اڃ پري ٿيا، ويڙهيڇا وريام،
تياهان مونڏي نه آيا، ڏنهن سنگهارن سلام،
هئا ماير مدام، پر ڪوسانگين اچي سانگ پيو.

تڏهن نه مڪئون جيڪر، مونڏي خاصاخابرو،
لهن سٽ سنگهارجي، نڪو پانڌي پٺيائون،
پر پري شايد پنهور ويا، جو سٽ نه لڌائون،
پڪا پانور ڪنڌئين، نئين هيڃئون هنياون،

چڏي ملڪ ماير ويا، هن تڙ تياهائون،
لائين آنائون، ته هت ڏر ڏريجو نامر ڪو.

اڃان ڪالهون ڪالهر، هيس مارن گڏ ملير ۾،
سي ڏينهن ويڙا گذري، ڇن منجهه خواب خيال،
اڃ پريئن ڪنڌيءَ پڪڙا، جوڙي وينا جال،
جن جي ساه سنڀال، سي اڃ پنهور پري ٿيا.

جي پيڪن پوءِ پيام، سي تا ڏکيا ڏينهڙا،
هيئن نه پاڻ ڪا هير، تاڪي هيئن ڪندام،
پر وڃي ٿر ٿيام، سي سنڌ لهندڙ سومرا.

هيءَ وس چڏيائون، هن وس ويا واهين،
پڪا پانور ڪنڌئين، نئين عمر اڏياون،
پتي اوريان پڪڙا، وڃي هن ٿر هنيائون،
پانور سندنون ڪنڌيون، وڃي اتي واسيائون،
چڏي ملڪ ماير جو، ويا ٿريچاتائون،
اڪنڊ جن آئون، سي اڃ پنهور پري ٿيا.

پري ڏينهن پيان، جيڪس سانگن ڪو سانگ پيو،
پڪا پانور ڪنڌئين، ٿرڻ ڏور ٿيان،
هوند ڏوراپا ڏيان، پر پنهور پري ٿيا!

پريئن ٿر پنهور، جيڪس وڏو وڇت ڪري ويا،
ڪڏهن ايندم اوڏڙا، سومرا سنگهار،
رڻ چڏي ريدار، من ڪرن مھڙ ملير ڏي.

جي اوڏا هوند هيام، ماروئڙا ملير ۾،
 ته پڻ پيغام فراق جا، مارن ڏنهن مڪام،
 پر پرنين ٿر ٿيام، ناه عتاب انهن تي.

ٿي گڏ ڪير گذران، جنين جهان ڪيئون سان،
 ڪاڙهي اڃ اهي ٿيا، سومرا سڃاڻ،
 ڪاڙهي پس آءُ اچي، آم اهوئي ارسان،
 حيرت ۾ حيران، آءُ انهيءَ تان آهيان.

ويجهائيءَ لاءِ وڃهلائن، سنديءَ اباڻ،
 اهي هميشه هئن، جي سڌ لهن سڀ حال جي.

ايندم اباڻان، ڏور لايان جن ڏينهوڙا،
 ڪير سهندم سومرا، ريءَ ماروئڙن ماڻان؟
 هاڻي نه ڄاڻان، ته ڪا موٽي ملنديس مارئين.

ڪاڙهي اڃ رهي، آءُ ڪاڙهي اباڻان؟
 هاڻي نه ڄاڻان، ته ڪا موٽي ملنديس مارئين.

وس نه وساريام، سوها وڻ ساڻيه جنا،
 اهي هيڪند ڏينهوڙا، ٿي گڏجي گذاريام،
 ياد ڪيون سي ڪيترو، سانگي سنڀاريام،
 اوڏهن اڏاريام، ڪل لهن لاءِ ڪانگڙا.

اڃا نه آيا، سنگهارا ساڻيه، جا،
 ڏينهن ججهو لايو، پانور پنهورن پاڻ ۾.

ڪي ڏينهن هيس ٿران مارن گڏ ملير ۾،
 دزد نه هو ڪو دل ڪي، هيس مڻن ۾ مختيار،
 ريءَ ابائن آر، هاڻي ڪنڊيس ڪين سان.

قاصد آيو ڪونڪو، ۽ ڪونه لکيائون خط،
 جيڪس هيس ڪينڪي، ريگستان رت،
 پنهورن پاڻت، تياها مون سان نه رکيو.

الله ابائن سان، مونڪي گڏ ڪرئين!
 جي ويا ٿر پرين، سي موٽي آڻ ماير ۾.

عمر ڏيهه ابائي، مون چڱان ڏينهن گذاريا،
 هت اچي هاڻي، پيو هنيڙو هلاڪت ۾.

جن گڏ گذاريوم، سڀ چماندر سومرا،
 اچي پري پيس ان ڪڙن، مونجهه انهيءَ ماريوم،
 ساريو سنگهار جي، گبالهن هتي گاريوم،
 جو مارو مخرم حال جو، سو پڻ سناريوم،
 ڏيه ڏاڏائون ڪڏهين، وار نه وساريوم،
 نيت نيت نهاريوم، پنهورن جي پاريوم.

ريجون ريگستان، جت وطن ويڙهيچن جو،
 راحم ٿي رکيج تون، تن ماروئڙن جو مان،
 جهونن جهانگيڙن تي، ڪر عمر تون احسان،
 ته سارو جڳ جهان، مر تعريفان تنهنجيون ڪري.

مينهن وسندي سومرا، اڄ پڻ پور پيا،
پکا پنهنوارن جا، سي مون ياد ڪيا،
ڏني گهڻا ڏينھڙا، مون ٿريچن ٿيا،
وسري تانم ويا، ڪا ساعت منهنجي ساه ڪون.

ڪوجو وريو واءِ؛ اڄ پڻ ماڪ ملير ڏانهن،
چڻ آيم اباڻاءِ، ماڻهون مونائڻ جو.

مونکي رات رسيون، ڏيھ ڏاڏائون خبران،
تم سائيه سڀ سرهو ٿيو، وڃون واه وسيون،
اچي ياد الله ٿو، ڦوڳ ڦلار پسيون،
برابر بادل ڪيون، مٽي لوءِ لسيون،
ساول ڪاڻي سبزيون، ٿيون سجيھ سسيون،
گاڙهيون اچيون ڪاريون، لاهن غم گسيون،
وڙهيون ڪس ڪسيون، پڻ آهن تار ترائيون.

وس چري آيام، ماروئڙا ملير ۾،
چڙي پانور ڪنڌيون، ويڙهيڇا وريام،
عمر اسيد ٿيام، پڻ پنهنوارن جي.

مونيا پار ماير، سانگيڙا سانگ ڪري،
جن جي سڪ سرير، سي ئي عمر آڻيا.

لٽو ڦوڙائو، وريو ورق وصال جو،
دري وطن آڻيا، ريگ لنگهي راءِ،
”سچو“ چوي سائو، ٿيو مونئي ملڪ مايرجو.

سدا هنن سڪيا، ماروڻڙا تنه ملير ه،
شل نه ڏينهن ڏکيا، اچن آڇڙين تي.

ميان ماروڻڙن تي، ميران وسن مينهن،
شل نه ڏکيا ڏينهن، اچن آڇڙين تي.

وري وسايو، مالڪ ملڪ ملير جو،
سو اڳي ڪڙن اجر و ٿيو، ساڻو سوايو،
اڳي آگاهيو، ”سچوٽ“ جو سوال ڪيو.

جڏهن ويجهه هئام، ماروڻڙا ملير ه،
تڏهن ڳالهه احوال جي، ٿي تنهن ڪن وڌام،
هائي وڃي ٿر ٿيام، آهي سڌ لهندڙ سومرا.

شال نه وسارين، هٿان ياد انهن ڪي،
عمر اباڻن جيون، ڳالهيون ٿيون ڳارين،
ساه رڳون سارين، من پهچان پنهورن ڪي.

آءُ راڻان ڏي رنگ، سوئي ڪاڪ ڪنڌن ڪي،
لاهيچ لڳ، خداه جي، ڌرو ڀرزو رنگ،
ناميان پاڙج رنگ، مٿي هاب متان ڪرين.

مومل مٿي هاب، راڻا ڪر نه راه تون،
جوئين ڪي جواب، مرد نه ڏين مينڌرا.

هڪ جوءِ ٻي جو، مرد نه ڇڏين مينڌرا،
تو پڻ پرين ٻو، ڪو لهايو ڪاڪ ڪي.

هڪ جُوهَ ٻي جُوهَ ڇڏڻ ڪين جوان،
اهي ٻي انسان، جي ننگن تي نثار ٿيا.

—

آءُ راڻان رنگ لاءِ، موٽي ڪاڪ ڪنڌن ڪي،
ناميان نانءُ خدائ جي، پيروري هتي پناه،
سوڍا سنڌي ساءِ، آءُ ويٺي ڪانگ اڏايان.

—

سوڍل سڪائي، آءُ پڻ گهڻون آهيان،
راتو ڏينهان تانهنجي، وات موڪلي وائي،
ڪر اها ڪائي، جو ڪارنهن لهي ڪاڪ تون.

—

موٽڻ مرڪ نه تنهنجو، هو سوڍل سياڻا،
وسائج واهيءَ جا، پنگ پيل پاڻا،
پري ڪري پاڻا، مٿان ماريني مينڌرا.

—

ڪاٽيءَ ريءَ ڪهي ڇڏيو، راڻان تنهنجي رنج،
سڪون ۽ سهنج، سوڍا ساڻ ڪشي وٺن.

—

سوڍا، هن سڙيءَ جو، لهي وڃ سماءُ،
ويـرڻ وڌو وڃ ۾، آهي وير وڌاءُ،
مون تي لڳندو ڪونڪو، پيارا پاڻيءَ، پاڻ،
هڪر هيڏي آءُ، ته پيرولي پڌر ٿئي.

—

ڊوليا ٿو لڌ ڌ ۾، آءُ وتان ويڳائي،
راتيون ڏينهان اوتيان، پنهنجن مان پاڻي،

لڏا مون ليڏون ٿيا، هيءَ پوتي ٻرائي،
تم به راڻي جي راڻي، سرتيون سڏن سائينهم ۾.

لنگهيا لڏائو، آئون ڪاڪ ڇڏيائون پوءِ تي،
تاتي وڃي راسيا، جاتي مومل نه راڻون،
نڪا مسجد تڪيو، ات نڪو نڪائو،
تاتي ٿين ڏالو، جتي ”مون تون“ ناه ڪا.

ڪاڪ لڏائو لنگهيا، اڄ لاهوتي لال،
اوري هڏ نه اڏڪيا، ٿيا پرئين خيال،
حدون پڇي هليا، جن کي حد پڇائي حال،
تن سرت نه ڪا سنڀال، وڃين ويجهو ٿيا وصال ڪي.

جوگي جال ڏٺام، پر ڪو ڪو لي ڪاڙي،
هي ويهي وستن ۾ ويا، هو نه لوڪ لڙيام،
تئين ڪاڻ ٿي، هي هي ههڙا حالڙا.

جوگي آهن جال، پر لاهوتي لنگهي ويا،
هي مين مڻ ڪن مڻين سين، هو ڪڙا مڻي خيال،
سي لانگوڻيا لال، پينر پاڪ ملن مون.

ڪاڙي مون ڪالهه، اڃا ڏٺا ڏيه ۾،
هي هي منهنجي حال، جو سائن ٿيس نه سنگتي،
پورب پنڌ نه آه، ڪڏهن ڪاڙين ڪي،
جتي ماڻهن ميڙاڪو ٿئي، سا جوئي جوگن جاءِ،
سامي سر سواع، سودو ڪن نه ڪوپو.

ويا هٿئون ويهي، اڃا ڪالهه ڪالھوئي ڪاڙي،
 آيل آڏو تن جي، ڳالھ ڪريان ڪيھي،
 سچل ساري سڪ مان، ڪاروڙي ڪيھي،
 پورپ ۾ پيھي، وڃين واصل ٿيا وصال ڪي.

—
 مٽندين مينهن آٿان، وري روجهن رڻ ڦٽو ڪو،
 ڏولائي جا ڏينھڙا، گھڻا گھر ڏٺان،
 انهيءَ ڪڙن ارمان، لحظي منجهه لهي ويون.

—
 هيٺو ڇڏي هٿ، ٿيون روانيون روجهون،
 ڏکيا اوسر ڏينھڙا، ٿيون گذارن هٿ،
 اٿس پھر ڇيٽ، وطن تن نه وسري.

—
 ماٿر مينهن پيان، روجهان موٽي آيون،
 اوسر سندا ڏينھڙا، وسري سڀ ويان،
 ٿاٺا ٿرڻيان، ڦٽيون ڦوڙيون گڏيون.

—
 جڏهن ٿيا آيس، تڏهن روجهن ڳاٽ مٽي ڪيان،
 مولِي وڇڙيون ميڙيون، جن ٿي گذاريا اوسر،
 پهاڙيءَ جي پاند ۾، گڏبي ڪن گذر،
 ڏيون سڀئي سر، لنگھين ڏکيا ڏينھڙا.

—
 روجهڙين آتاءَ، لنگھيا اوسر ڏينھڙا،
 مولِي آندا مينھڙا، پنهنجي مھر مٿاءَ،
 جي هيون ويڇاريون وڇڙيون، هڪڙيون ٻين ڪاءَ
 وٺين ڏول وڄاءَ، آئي اچي گڏيون.

جي رڻ چڙهيون روجهڙيون، ڪيون ڏولاون ڏڪيون،
جلن سنڌي جهوليئن، برهيون بڪيون،
ٿيون هاڻي سڀ سڪيون، جو مندين اٿن مينهڙا.

پورب سنڌي پارجا، ڪڪر ڪارونپار،
وڃن ۽ وڃڻ سان، چڙهن ٿا چوڌار،
آپي ڪي آيندي، لڏئون سنڌڙيءَ سار،
ساوا ٿيا سنگهار، موليٰ سنڌيءَ مهر سان.

پنه ٻه ڪندا آيا، پهر پڪروال،
ڪڪرن جي ڪڙڪات کان، ويا ٺهي مال،
آهن ۾ اڃي بيٺي، چونگن سنڌي چال،
مندائي منڊل ڪيا، جر آڻا چال،
پلر سان پسي پيا، پنهورن پلال،
جهري پيون جهوپيون، جهانگيڙن آجهال،
نگو ڪڇ نه نذر ڪي، نمائن ننگ پال،
جن جا هڙا حال، تن پرور پت رکيج تون.

سارنگ رنگ ڪيا، پوياڙيءَ پٽن تي،
پڪر ٻاٻائڻ جا، پلر پي ڏيا،
ڏيهان ڏرت ويا، موليٰ سنڌيءَ مهر سان.

وسي پيو وڌڙو، پنيون پت پريون،
پتاريون پٽن تان، وٽائين وريون،
ڪيرن جون ڪريون، چاڏين ڏئون چاه مان.

والي وري تون، وطن وس ڪرين،
مينهن وسندي مون، سڄڻ ساريم سپرين.

—

سارنگ صبح آڻيو، ڪوڙيون ڪري ڪاج،
هاري هليا هاج، ڪڙمين هر ڪاهي ڪيا.

—

هڪ وسڻ پيو وڃڻ، نيون لهي پيو سيءُ،
جهوري وڌئين جهوپيون، ڇن وڌائين چييءُ،
رٺڻ جو رٺڻ ۾، واه وسيلو ٿيءُ،
حال جنين جو هيءُ، تن پرور رک پناه ۾.

—

ادول آنڌي آڻي، پويان جهڙ جهو،
نڪو اولو آسرو، نڪو اوت اجهو،
ڏهيائين ڏجهو، تن پرور رک پناه ۾.

—

ايران اوري، ڪڙي چمڪڻي چمڪات،
آتان ڪيائين اوچتي، لس پياي تي لات،
منڊل ٿيا مڪران تي، ڪوڙڻ جا ڪڙڱات،
ڪڪرن مٿان ڪيچ جي، ڦڙڪي کاڌا ڦاٽ،
وري ورتئون وات، ”سچل“ سائيءَ سنڌ جي.

—

مالڪ انهيءَ مالڪ جو، رانجهن مان راجو،
الفت کان عطا ٿيو، ڏڪن ڄمو ڏاجنو،
عشق ڪيم آجو، دنيا جي ڪل درد کان.

—

گهڻون چارزيندس ڳوٺ جون، ڪاڻ ڪنهن جي ڪاڻ،
اها روح رهائڻ، من پي مڃي مڃي سان.

جوڳي پاتون پات، پر منهنجو آڏو تن سان،
سفر ويا ساجهري، رهيا رگني رات،
طالب ٽمين جي نات، راتيان ڏينهان روح ڪئي.

ڪاٻڙي ڪن ڦاڙ، آيل اڄ لنگهي ويا،
مست ڪري ويا من ڪي، مڙين سان مٿيار،
تن جو ڳيڙن جي جاڙ، مون کان مٿي نه وسري.

کانگل آیر کالہ، وئی سنیہا سچان،
 محبت ریۃ مقال، کان کھائین کڈھین۔

کي جو ڪانگ ڏسي، ڪالهه اوڏاهون آيو،
پيس هنيا ڦسي، ڳالهون ڪندي سچين.

پکي ۽ سنڌا پتر، ڪريان مرصع موٽئين،
جو آئي عجيب ڏنهن، ڏي خوب خبر،
پنرڙي مون پر، شال ويٺو ڪري وائيون.

آئي عبارت، اڃا لکن لڳي پرينءَ ڏي،
روئندي ڀريون رت، اوتس ڀسي اکيون.

عبارت آئي، ايمان لکڻ لڳي ڀرين ڏي،
ديدن دردائي، اچي اوتيا تنهن.

—

هڪ سٺ پڙهيائين، تنهن ٻي واڃڻ نه ٿي،
ائين آٿائين، ته هيءَ چر چيري نه جهليان،
واچيو جنهن ورق، جو پڻ لکيو سڄڻين،
سو چڻ ٿيو غرق، دردن جي درياه ۾.

—

وئي هاڻو خط، پانڌي ٻار ڀرين ڏي،
روئي روئي رت، تنهن هاندي حال وڃائيو.

—

رهبر روانو ٿيو، پريان جي پار ڏي،
شل پهچي پروانو، سلامت کي سڄڻين.

—

ڪاغذ لکي ڪال، مڪرم جو محبوب ڏي،
گالهيو سنديون حال، ٿينديون پڙهڻ مان پڌريون.

—

آيو رات رتم، مونڏي محبوبن جو،
تم دوستيءَ وارو دم، ڪڏهن تون نه وسارئين.

—

لکيو موٽي مون، ڪاغذ ڦرپڻ ڏي،
اٿم تون هي تون، ٻي جو ٺاهم آسرو.

—

ڌار چڙهي ڏاهي، ڪي جو چيو ڇهه سان،
اهو مون آهي، آڌر ڙي ارواح ڪسي.

—

ڏاهو ڌار ڇڙهي، لسين ٿو لاتيون ڪري،
ڪو نئون سبق پڙهي، اڄ پڻ آيو اوڏنهنون.

ڇهنب ساڻ چوي، ڪي پيو ڪانگل ڪاڪيون،
پورن منجهه پوي، ٿو سڻي ساه سينهڙو.

ڪهيو هٿن ڪانگي، آئون ڇيائين ڇهنب سان،
تم سڄڻ ڪنهن سانگي، وري ايندءِ آتهين،

سڻو سنيها سرتيون، ٿو ڇڙهيو ڌار ڏئي،
سارو ساه ٺيئي، ٿو نازڪ نياپن سان.

ڏاهو ڌار مڻي ڇڙهيو، ٿو ڪري برهه بيان،
آڻڻ تي احسان، ڪري ڪلامن ساڻ ٿو.

ويس تند چڄي، پهو پٽ ڪري پيو،
سڻي سنيها ٺيهن جا، پئي جهوريءَ منجهه جهڄي،
انهيءَ پٽ پيڄي، ويس روئندي ڪڙا.

آئي ڪانگ ڏنياس، ڪتابت قريب جي،
پهو ڪٽيندي پٽ پيس، چوهون تند چٽياس،
پيڄڻ پيڄ ٿياس، روئندي چولي چڪ مر.

هلي ڪانگي هڪ، ڪاجا ڪيس ڳالهڙي،
تنهن مام ٻڌڻ سان روئندي، چولي ڪيائين جڪ،
سنيهي مون سڪ، پاڻهي ڪيائين پڌري.

ڪارون ڪيئن نه ڪريانس، جوڻو ڏئي سنيها سچڻان،
پئي پَرَ پڪيءَ جاءِ، ساڻ جواهر چڙيانس،
موتين ۽ لعان سان، پيتر ڪنڀ ڀريانس،
پيرين دست ڌريانس، جو آه نياپا ڏيندڙ نيهن جاءِ.

--

پڪي سوئي پَرَ، ٿو اڌري پار پرين ۽ جي،
خوشيءَ جي به خبر، مان وٺي اچي ڪا اوڏهون.

--

چڙهيو لام لئي، اڄ ٿو ڪانگل قريب جو،
سنيها سچڻان، سي جهنب ساڻ چئي،
پورن منجهه پئي، ٿو ساه منهنجو سرتيون.

--

چڙهيو لئي لام، ٿو ٻوليون ٻاجهاريون ڪري،
ڏئي سنيها سچڻان، ٿرڻو مٽي ٿام،
ماريون ماري مام، جاڻو ڏئي لڪائي لوڪ ڪون.

--

سڳهو اڏاڻي آءُ، ٿيون پڪيڙا پيرين جاءِ،
سڀ ڪنڀ ڪريان تانهنجا، ساڻ جواهر جڙاءِ،
عطر ڪٿوري اوتيان، ٻيا ماڻڪ تو مٿاءِ،
ساري سنيها، ڪي آئي ڏيڄ عجيب جاءِ.

--

آئي ڪانگ ڏنوس، ڪو عريضو عجيب جو،
پيتر سڀ پنوس، گاريندي گهوڙهن سان.

--

مون ڏي ڪالهه مڪو، دلبر دلاسن جو،
سبندو رازَ رقعو، سو پڻ واڃيو وهسان.

--

واچيندي وياس، هاريون پنهنجي حالَ ڪڏهن،
ناسي تنهن نياس، پاڻ لکيو جو سڄڻ.

زاغ نه ٿي زبون، ونءُ اڏاسي اوڏهن،
نه ته خاصو منهنجو خون، پوندو ڳچي تانهنجي.

ڪاغذ قريبن جو، اڄ مون کي آيو،
ساجن ڪيو سعيو، اچڻ جو هن ڀار ڏي.

لڪو ۾ لامين، ٿو لاکيڻو لاتيون ڪري،
ٽهڪندو ٽامين، ڏٺي سنيهو سڄڻان.

ساري ڳالهه سچي، ڪانگي ڪئي قريبن جي،
ريهي دل رچي، تنهن نازڪ نياڻ سان،
اڄ ڪانگا چؤ ڪيئن، سرها ڏٺي سپرين؟
حال اسان هت هيڙا، ڪي هت پي هئا هيئن،
جهام ڏئي جهڙ جيئن، تيئن ئي اوت اکين جي.

ڏاها ٿي نه ڏور، ويهه مونکي ٿي ويجهڙو،
ڪر ڪالھوڪي ڳالهڙي، جان هئين رات حضور،
دوست اڳين دستور، ڪي تعظيما توکي ڏنيون.

زاغ زبانون ڪڍي، اهائي وائي،
پريان سندي پار جي، آه توکي وڌائي،
پچي حقيقت حال جي، هت ساجن سڀائي،

تم ڪي عاشق خوش اسان جو، ڪل ڏئين ڪاٺي،
 مونسان بيحد پلائي، ڪئي پرينءَ ٻارون تانهنجي.

الله لڳ آڏام، تون موٽي محبوبن ڏي،
 وڃي ڏيڇ پرينءَ کي، اهو پاڇيءَ جو پيغام،
 ڪري قدمن تي پئي، سو لک ڏيڇ سلام،
 آهي اوهان ريءَ سڀرين، هيت مڙيوئي ماتام،
 اچڻ جو انجام، ڪر سگهو طرف ”سچوءَ“ جي.

نام مري ويندڙ هيءُ، الله لڳ اچيچ تون،
 توتئون آهي هن جو، جاني صدقي جيءُ،
 لاه فراق فقير ڪتون، والي ويجهو ٿي،
 تون پڻ آنجو ٿي، جو نوڪر تنهنجي نانوا جو.

ڌار چڙهو ڏاهو، ٿو ڏنيم دلاسا دل کي،
 ته صبح سانباھو، هو اچڻ جو عجيب کي.

پڪي سوئي پَرَ اڃ اڏائون اوڏهين،
 رسو وڃي آتھن، سو پانڌي منجهه پتھر،
 آڏو عجيبن جي، ڪيائين سڀ خبر،
 هُت عاشق کي اوهان بنان، هيئنڙي منجهه حشر،
 ٿو اوتي اڪڙين مئون، باراني بحر،
 هاڻي ڏيو دلاسو دلبر، مٿان عاشق ات مري وڃي.

پکيڙا پويان، لڙهان موتين سنڊيون،
 آءُ آڏامي اوڏڙو، تاجهوليءَ ۾ جهوليان،

سڀئي ڪنڀ ڪٿوريءَ ۾، لاڪيٿان لويانءَ،
پوءِ سارو سدهويانءَ، هڪ هڪ ڪري هٿن سان.

ڪ-اڦي

ڪيچڙن جي ڪاڻ، جيڏيون منهنجو جيڙو جهڙي ٿو،
پريان سنڌي پار ڏنهن، الله اوڻسي آڻ،
چڏي شهر ڀنڀور کي، هاڙهي ويندي هـاڻ،
روئڻ ڪوڻ جهان سي ٿي، روئڻ اڪڙيون آڪاڻ،
جيءُ وڌائون جـار ۾، پاروچاڻي پاڻ،
سگهو ايندو سررين، پيمر منهنجي پاڻ
”سڄو“ آءُ ڏا آهيان، پريان جي پريان.

بيهي هين ڀينار جي، تون جهڳي ڏس جانچي،
تم ڪڪ به قرباني ڪندا، تون ورنهن ڀس وانچي،
جدائي پئي جلهون ڪري، تنهنڪي گهوت ونجهي گهانچي،
سڪن کي سپرائي ٿئي، هوند ڏک پون ڏانچي،
حمت گهڻي هانچي، پسي اڳڻ تو عجيب ڪسي.
(حاجي محمد سومرو)

جئڻ جر ۾ لهريون جال،
تئين موڪي هنن ججهڳڻ جانب جا.
(راجن شاه)

نه راتن جهڙيون رانيون، نه ڏينهن جهڙا ڏينهن،
 ڪڏهن مَنَ ماڪڙي، ڪڏهن ڪيهر شينهن،
 سرتيون سارو ڏينهن، هيون هنڌ نه هڪڙي.
 (نامعلوم)

مون تئون مهڻو لاه، مولي ڪارڻ مينڌرا،
 تون تا صاحب آهين، هي ڏهارڻ ڏاهه،
 توڙي ٿيس پيراه، ته پي گل تنهنجي آهيان.

(نامعلوم)

انهن وهين وٺئون لڏ
 جنهنجو ناهين منهن ماير ڏي،
 پوءِ اها چانگ نئي ڇڏ،
 جيڪا ڏن ڪئون ڌار گهمي.

(نامعلوم)

بخشيون جن سڪ سوز ه، دل ڪي ديد چو دان
 عيد ڪريان ڪرمان، انهن آديسن تان.

(نامعلوم)

م ڪڇ ڍول ڍلو ناتو نمائيءَ سان،
 ڪونهي ڪميئيءَ جو بغير تو ٻلو،
 تنهنجو نام نيلو وٺيو ويئي وندران.

(نامعلوم)

محبوبن سرڪي، ڪيو هورين گفتگو هيڪڙو
 سا ماڪيءَ مصري ڪئون اڳري، چاه چين چرڪي،
 آئين آب حيات جي، ساجن ڏني سرڪي
 ويڙا سور سيد چئي، ڊاه وڏي ڍرڪي،
 دوستن جا ڌرڪي، ساسهي پاڙيندا پنهنجي.
 شاه ساجن

—

جاسين ساه ۽ ساه، هوندم حياتيءَ ڏينھڙا،
 تاسين سر به ڪندس صدقو، روز مٿي ان راه
 دعا هن دلگير ڪي، ڪڇ عاقل لڳ الله
 هي سر مٿو ۽ ساه، ڀل اچن ڪم قريب ڪي.
 نامعلوم

—

پاين آئين ڀلا پرين، توکي جانب هڃي جس،
 ڪوري لاڻي قلب ٿان، ڪن ڏينهن جي ڪس،
 تو مان جندن چس، ٿي مسافر موڪي اچي،
 شو پاز

--

پتر گل بن، تهڙا هن سهڻان گل سڄين
 جيئن ڪهنبي رنگ ڪليو هيو، تيئن هئي لائيلي لب،
 نڪ نيئين وچ ۾، ڪر چتون ۽ جهنب چون،
 جهڙا موتي سونهن صف ۾، اهڙي ڌرڪ ڏندن،
 ڪتنگ چئي خوشيءَ سين، هو پيا منهن واريو مرڪن،
 سي ٿي مان مان، موڪي آتن ۾ تونس پرين جي.
 نامعلوم

—

بيوقوف کي باطن جي، آه پکر ڀرن سين،
تنهنکي عقل جو اسحاق چئي، کان لڳندو کين،
پوءِ ڏکيا ڪاڻ ڏيهن، گهڻون اورا ان سين.
اسحاق گڏو ميرپور ساڪرو

--

سڀئي لڻا سور، جڏهن محب اکيون ماڏي ڪيون.

--

ڪٽو ڪانگ ڪپ، ٽيئي سائيهم ۾ سڙن،
شينهن سڀڄاڻو شڪرو پرڏيهم ۾ پرن.

--

ساڏي دل وچ دونهن ڏڪڻ، لوڪ ملهيندي عيدان،
عيد اسادي ٿيسي تڏان، جڏان ملسن يار ديان ديدان.
سراڙڪي نامعلوم

انتخاب الاشعار اردو

از شعراء كرام هندستان و پاکستان

مرتب

مرحوم پیر حسام الدین شاہ راشدی

حسرت

رعنائی۔ خیال کو ٹھہرا دیا گناہ
زاہد بھی کس قدر ہے مذاق۔ سخن سے دور

مسی پھلی، کاجل پھیلا، کان کا ٹھہڑا ہالا ہے
حسرت ہم بھی جان گئے، کچھ دال میں کالا کالا ہے

خیام

وہی رات میری وہی رات آن کی
کہیں بڑھ گئی ہے کہیں گھٹ گئی ہے

شیفتہ

شاید اسی کا نام، محبت ہے 'شیفتہ'
اک آگسی ہے سینے کے اندر لگی ہوئی

رام فراگن موزون

غزلاں تم تو جانو ہو، گھو معنوں کے مرنے کی
دوانہ مر گیا آخر، ویرانی یہ کیا گزری

میر تقی میر

کل کا وعدہ کیا ہے اُس نے میر
ایک دن اور بھی جئے ہی بنی

کیا ہتنگی کو شمع، روئے 'میر'
اُس کی شب کو ہے سحر درپیش

کچھ نہ دیکھا پھر بجز یک شعلہ ہرپیچ و تاب
شمع تک تو ہم نے بھی دیکھا کہ پروانہ گیا

مغاں مجھ مست بن، پھر خندہ قفل نہ ہوویکا
منے گالگوں کا شیشہ چھکیاں لے لے کے روئیکا

مرتے ہیں 'میر' سب، ہم نہ اُس بیکسی کے ساتھ
ماتم میں تیرے کوئی نہ رو یا ہکار کر

یوں اٹھے آہ اس گلی سے ہم
جیسے کوئی جہاں سے اٹھتا ہے

کل ہم نے در ہم 'میر' کے جا کر سنا جواب
مدت ہوئی کہ یاں وہ غریب الوطن نہیں

مسکن جہاں تھا دل زدہ مسکن کا ہم تو واں
کل دیر۔ میرا۔ میرا۔ ہکارے نہیں ہے اب

جو تھم بن نہ جینے کو کہتے تھے ہم
سو اس عہد کو اب وفا کر چلے
وہ کیا چیز ہے آہ! جس کے لئے
ہر اک چیز سے دل اٹھا کر چلے
بہت آرزو تھی گلی کی تری
سو یاں سے کھو مین نہا کر چلے
ہرستش کی یاں تک کہ اے بت تھے
نظر مہیوں کے خدا کر چلے
نہ دیکھا غم دوستان شکر ہے
ہم ہی داغ اپنا دکھا کر چلے
دکھائی دئے یوں کہ پیغود کیا
ہمیں آپ سے بھی جدا کر چلے

حفیظ ہوشیارپوری

شکوہ ہر لب ہوں کہ وہ مہربلب رہتے ہیں
جرئت آموز سخن کم سخنی ہوتی ہے
جوئے محوں آنکھوں سے بہتی ہے تو بیوجہ نہیں
گوشہ دل میں کہیں شیشہ زنی ہوتی ہے
جاں کنی آج بھی ہوتی ہے محبت میں حفیظ
فرق اتنا ہے کہ بے کوہ کنی ہوتی ہے

وہ مجھ سے بچھڑے ہیں جیسے، اسی طرح سے حفیظ
تمام دوست بچھڑتے رہے تو کیا ہوگا؟

پنڈت ہریچند 'اختر' مرحوم

نگاہوں کو زباں کا ترجمان کہنا ہی پڑتا ہے
 خموشی کو کبھی دل کی زباں کہنا ہی پڑتا ہے
 خدائے دو جہاں جو آنہانی ہو کے رہ جائے
 کسی کو پھر خدائے این جہاں کہنا ہی پڑتا ہے
 نہیں جب داد ملتی شش جہت میں روئے انور کو
 تو پھر تھکو اسیرِ لامکان کہنا ہی پڑتا ہے
 تیری غفلت سے غیرت کا سفینہ ڈوب جاتا ہے
 تو قطرے کو محیطِ بیکراں کہنا ہی پڑتا ہے
 وہ وقت آیا کہ اب دہلی کے داور زاد گونگوں کو
 بحکم مصلحت اہل زباں کہنا ہی پڑتا ہے

کیا تھا میں نے شکوہ اپنے آنکھیں جھکالی تھیں
 ہوئی مدت مگر اب تک ہشمانی نہیں جانی

ہمیں بھی اڑا ہے دوستوں سے کام کچھ لیکن
 ہمارے دوستوں کے بیوفا ہونے کا وقت آیا

نوبدر سرہندی دی، منہم نے تو میں سمجھا
 مکانِ دہر کے آگے روتا ہونے کا وقت آیا

یہ تیرے دستِ کرم کو کھینچ لیکا ایک دن
 اے خدا رہنے نہ دے دستِ دعا سائل کے پاس

ذہن رہن قومیت احساس محسوس وطن
 وائے ناکامی قفس کو آشیان سمجھا تھا میں
 ہاتھ شل ہوتے رہے پھر دعا کیلئے اٹھتے رہے
 قیری بے مہری کو اپنا امتحان سمجھا تھا میں
 آہ سوداگر ہی، تھے وہ دوست بھی اختر، جنہیں
 بے نیاز کاوش سودو زباں سمجھا تھا میں

آغا شاعر دہلوی

کیونکر گیا، ملا نہ ملا، آس نے کیا کہا؟
 اے نامہ برا سرے سے منا داحتان مجھے

نا معلوم شاعر

سرشک گرم کی حدت کو بوجھو
 میری دامن سے، اپنی آحتیں سے

اتنی نہ بڑھا ہاکٹے داماں کی حکایت
 دامن کو ذرا دیکھو، ذرا بند قبا دیکھو

یہ پھول اپنی لطافت کی داد پا نہ سکا
 کھیلا ضرور، مگر کھیل کے مسکرا نہ سکا

ہماری بور بہتی روئے ہمکو اہل وفا
 کہ اپنے مٹنے سے مہرو وفا کا نام مٹا

جام ٹونکی

انہیں دیکھو وہ رخصت ہو رہے ہیں
مجھے دیکھو میں رخصت ہو رہا ہوں

نامعلوم

اودھو! کرمن کی گت نیاری
آجل ہنکھی بکلا بناو، کوئل کی جت کاری
اودھو! کرمن کی گت نیاری
مورکھہ راجا، راج کرت ہے، ہنڈت بھیو بھکاری
اودھو! کرمن کی گت نیاری!

مصحفی

مصحفی ہم تو سمجھتے تھے کہ ہوگا کوئی زخم
پھر تیرے دل میں، بڑا کام رفو کا نکلا۔

—

کبھو در کو تک کے کھڑے رہے، کبھو آہ کر کے چلے گئے
ترے کوچہ میں جو ہم آنے بھی، تو ٹوہر ٹوہر کے چلے گئے

✽

میر

مت سہل ہمیں جانو بھرتا ہے فلک برسوں
بت خاک کے پردے سے انسان نکلتے ہیں

—

ڈھونڈو گے اگر ملکوں ملکوں، ملنے کے نہیں نایاب ہیں ہم
تعبیر ہو جس کی حسرت و غم، ای ہم نفسوا وہ خواب ہیں ہم

—

ہم طورِ عشق سے تو واقف نہیں ہیں لیکن،
مینے میں جیسے کوئی دل کو ملا کرے ہے

—

نہ جانا کہ دنیا سے جاتا ہے کوئی
بڑی دیر کی مہرباں آتے آتے۔

—

پیدا کہاں ہے ایسے ہر اکندہ طبع لوگ
افسوس! تم کو میر سے صحبت نہیں رہی

✽

حالی

بڑے شوق سے سن رہا تھا زمانہ
ہمیں سو گئے داستان کہتے کہتے

—

مصیبت کا ہر اک سے احوال کہنا
مصیبت سے ہے یہ مصیبت زیادہ

—

عشق سنتے تھے جسے ہم، وہ یہی ہے شاید
خود بخود دل میں ہے اک شخص سما یا جاتا

—

عدم کی راہ کٹ جاتی کبھی کی
مگر یار عزیزاں راہزن ہے

✽

مرزا غالب

سفینہ جب کہ کنارے پہ آ لگا غالب
بھدا سے کیا ستم و جور لاکھدا کہہئے

—

کام آس سے اڑا ہے کہ جس کا جہاں میں
لیوے نہ کوئی نام مستکر کہے بغیر

✽

میر درد

اب باغ، باغ ہے، نہ کلون ہر بہار ہے
تم کیا گئے یہاں سے کہ دنیا بدل گئی

—

اتنا پیغام 'درد' کا کہیو
جب صبا کوئے ہار میں گذرے
کونسے روز آن ملنے گا
دن بہت انتظار میں گذرے

—

بات جب آندان ہڑتی ہے
تب کہیں آس کے کان ہڑتی ہے

✽

نامعلوم

کچھ کہہ کے چارہ ساز نے تسکین دی تو ہے
منا تو ہوں کہ اب میری حالت سنبھل گئی

—

شبِ فراق کو ہم جانے یا خدا جانے
ہلاکشوں پہ جو گذری تری ہلا جانے

—

ہتم ٹوٹا ڈار سے، لے چلی ہوں آڑائی
ابکے بچھڑے ناہ ملیں، دور ہڑیں گے جانی

(نامعلوم)

✽

انتخاب الاشعار فارسی

از شعراء کرام ایران و هندستان
و پاکستان

مرتب

مرحوم پیر حسام الدین شاہ راشدی

حافظ شیرازی

یاری خیال دوست ز پیش نظر مشوی
—ون بر وصال یار غدارم اختیار

اے حافظ از مراد میسر شدی مدام
جمشید نیز دور نماندی زتخت خویش

گرچه وصالش نہ بکوشش دهند
آن قدر اے دل کہ توانی بکویش

مرا کاریست مشکل با دل خویش
کہ گفتن می یارم مشکل خویش
خیالت داند و جان من از غم
کہ ہر شب در چہ کارم بادل خویش

فکر بلبل ہم آنست کہ گل شد یارش
گل در اندیشہ کہ چون عشوہ کند درگارش
دلربائی ہمہ آن نیست کہ عاشق بکشند
خواجہ آنست کہ باشند غم خدمتگارش

بلبل از فیض گل آموخت سخن، ورنہ نبود
این ہمہ قول و غزل تعبہ در منقارش

آن سفر کرده که صد قافله دل همراه اوست
 هر کجا هست خدا یا سلامت دارش
 ای که از کوچه معشوقه ما، میگذری
 با خبر باش که سر می شکند دیوارش
 صحبت عاقبت، گروه خوش افتاد ای دل
 جانب عشق عزیز است، خرو مگذارش
 دل حافظ که بیدار تو شوگر شده بود
 باز پرورد وصالست، خرو مگذارش

خوشا شیراز وضع بيمثالش
 خداوندا نگهدار از زوالش
 ز رکنا باد ماسد لوحش الله
 که عمر خضر می بخشندش زلالش
 صیان جعفر آباد و مصای
 عبور آمیز می آید شمالش
 حبابان لولی شنگول سرمست
 چه داری آگهی؟ چون است حالش؟
 مکن بیدار ازی خوابم خدا را
 که دارم عشرتی خوش با خیالش؟
 چرا حافظ چو می ترسیدی از مهر
 نکردی شکر ایام وصالش

دگر به صید حرم تیغ برمکش زنهار
 وزان چه با دل ما کرده پشیمان باش
 هموش 'حافظ' و از جور یار ناله مکن
 ترا که گفت که در روی خوب حیران باش

ای صبا - بوختگان بر سر ره منتظرند
گر از آن یار سفر کرده پیامی داری

گرچه دوریم، بیاد تو قدح مینوشیم
بعد منزل نبود، در سفر روحانی
ای نسیم سحری خاک ره یار بیار
تا کند 'حافظ' از آن دیده 'جان نورانی'

دورم به صورت از در دولت سرائے تو
لیکن به جان و دل زمقیماں حضرتم

بسم حکایت دل، هست با نسیم سحر
ولے به بغت من امشب سحر نمی آید

گرچه دوریم از بساط قرب هست، دور نیست
بنده شاه شماییم و ثناخوان شما

دلبر به رفت و دل شدگان را خبر نکرد
یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد

یا بغت من طریق محبت فرو گذاشت
یا او به شاهراه طریقت گذر نکرد

هرکس که دید روئے تو بوسید چشم من
کارمے که کرد دیده من به نظر نه نکرد

قومی بہ جدوجہد گرفتند وصل دوست
 قومی دگر حوالہ بتقدیر میکند
 فی العلمہ اعتماد مکن ہر ثبات دہر
 کہ این کارخانہ است کہ تغیر میکند

—

اینش سزا نبود دل حق گزار من
 کز غمگسار خود سخن نا سزا شنید
 ما بادہ زیر خرقہ نہ امروز می کشیم
 صد بار پیر میکندہ این ماجرا شنید
 با رب کجاست محرم رازے کہ یک زمان
 دل شرح آن دہد کہ گفت و چہ ہا شنید
 ما می بہ ہانگ و ہانگ نہ امروز می بخوریم
 بس دور شد کہ گنبد چرخ این صدا شنید

—

ترسم کہ اشک در غم ما ہر دہ در شود
 وین راز سر بہر بہ عالم سر شود
 گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
 آری شود ولے، بہ خون جگر شود
 خواہم شدن بہ میکندہ گریبان و دادخواہ
 کز دست غم، خلاص من آنجا مگر شود
 از ہرکرا نہ تیر دعا کردہ ام روان
 باشد کزان میانہ بکے کارگر شود
 از کیمپائے مہر تو زرگشت روی من
 آری بہ بن ہمت تو خاک زر شود

اے جانِ حدیث ما بردا دار بازگویی
 لیکن چنان مگو کہ صبا را خبر شود
 روزی اگر غمی رسد، تنگدل مباش
 و شکر کن، مبارکہ از بد، بر شود
 اے دل! صبور باش و مغرور غم کہ عاقبت
 این شام صبح گردد، و ای شب سحر شود

ما ہم این هفته شد از شهر و بیچشم مالی است
 حال هجران تو ہم دانی کہ ہم مشکل حالی است

هر آنکہ جانبِ اہلِ وفا نگہ دارد
 خداش در ہمہ حال از بلا نگہ دارد

زبان خامہ ندارد حررِ بیانِ فراق
 و گرنہ شرحِ دہم با تو داستانِ فراق

حافظِ صبور باش کہ در راہِ عاشقی
 ہر کس کہ جانِ فدای جانان نمی رسد

کی دہد دستِ این غرض، یارب کہ ہمدستان شوند
 خاطرِ مجموع ما زلفِ پریشان شما
 عزمِ دہدار تو دارد جانِ ہر لبِ آمدہ
 باز گردد یا بر آید؟ ہیست فرمانِ شما
 دلِ مہرایی می کنند، دلدار را آگہ کنید
 زینہارایِ دوستانِ جان من و جانِ شما

عمرتا باد و مراد، اے حاقیانِ بزمِ جم
 گرچہ جامِ ما نشد پُر مے بہ دورانِ شما
 گرچہ دیریم از بساطِ قربِ همت، دور نیست
 بندهٔ شاهِ شمائیم و ثنا خوانِ شما
 دور دار از خاک و خونِ دامن، چو ہر ما ہگذری
 کہ اندرین رہِ کشتہ بسیارند قربانِ شما

—

نصیب من و و خراباتِ کردہ است لہ
 در این سیانہ ہگوا ز اہدا مرا چہ گناہ
 کسی کہ در از لاشِ جامِ می نصیب افتاد
 چرا بحشر کنند این گناہ ازو درخواہ
 غلامِ همت رندانِ یسروہالیم
 کہ ہردو کونِ نیرزد پیشِ شان یدِ کاہ
 مراد من ز خراباتِ چونکہ حاصل شد
 دلم ز مدرسہ و خانقاہ گشت سیاہ

—

اے دلِ خامِ طمع، شرمی ازین قصہِ بدار
 کارِ نا کردہ چہ آمیدِ عصا میداری

—

در آرزوئیِ خاکِ درِ دوستِ سوختیم
 بادِ آور اے صبا کہ نکردی حمایتی

—

در رہِ منزلِ لیلی کہ خطرہاست در آن
 شرطِ اولِ قدمِ آنست کہ معنوں باشی
 کاروانِ رفت و تو در خواب و بیابانِ درپیش
 کی روی رہ، ز کہ ہر می، چہ کنی، چوں باشی

معاشران گره از زلف یار باز کنید
 شبی خوش است باین وصله اش دراز کنید
 میانِ عاشق و معشوق فرق بسیار است
 و یار ناز نماید، شما نیاز کنید

معاشران ز حریف شبانه یاد آرید
 حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید
 و در میان مراد آورید دست آید
 ز عهد صحبت ما در میان یاد آرید
 نمی خورید ز ما نی غم وفاداران
 ز بی وفائی دور زمانه یاد آرید

اے صبا سوختگان بر سر ره منتظرند
 گر از آن یار سفر کرده بهامی داری
 نامی ارمی طلبد از تو غریبی چه شود
 توئی امروز درین شهر که نامی داری
 چون بهنگام وفا گرچه ثباتیت نبود
 میکنم شکر که بر جور دوامی داری

ای که مهورنی عشاق روا میداری
 عاشقان را ز برخواست جدا میداری
 تو بتقصیر خود افتادی ازین در محروم
 از که مینا لی و فریاد چرا میداری

بجان او که گرم دسترس بهان بودی
 کمینه پیشکش بندگان آن بودی

اگر دلم نشدی پابند طره او
کبھی قرار دریں تیرہ خاکدان بودی

ز کوئی مغال رخ مگر دان که آنجا
فروشدند مفتاح مشکل کشائی
رفیقان چنان عهد صحبت شکستند
که کوئی نبودست خود آشنائی
مرا گر تو بگذاری اے نفس طامع
بسی پادشاهی کنم در گردانی

اے که با زلف و رخ یار گذاری شب و روز
فرصت باد که خوش صبحی و شامی داری

ساغر ما که حریفان دگر مینوشند
ما تحمل نکنیم از تو روا میداری
اے مگس حضرت سیمرغ نه جولانگه تبت
عیرض خود می بری و زحمت ما میداری

صبا تو نکمت آن زلف مشکبو داری
بیادگار بهائی که بوئے او داری
دلم که گوهر اسرار حسن و عشق دروشت
توان بدست تو دادن گرش نکو داری
لوائے بلبات اے گل کجا پسند افتد
که گوش و هوش بدرغاں هرزه گو داری

بکوش خواهم و از عشق بی نصیب مباش
که بنده را نغرد کس بهیب بی هنری

بنفشه طره مفتول خود گره می زد
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت
ز شرم آنکه بروی تو نسبتش کردم
سن بدست صبا خاک در دهان انداخت

تو خانقاه و خرابات در میانم بین
خدا گواه که هر جا که هست با اویم

ساقی بهام عدل بده باده، تا گدا
غیرت نیاورد که جهان پُر بلا کند

همیز تا از در میخانه کشادی طلبیم
بر در دوست نشینم و مرادی طلبیم
چون غمت زانتوان یافت، مگر در دل شاد
ما به آمیده غمت، خاطره شادی طلبیم

شبیخ سعدی

ز ضعف طاقت آهم نماند و ترسم خلق
کمان برند که سعدی ز دوست خورمند است

آنها که خوانده ام، همه از یاد من هرفت
الا حدیث دوست که تکرار میکنم

همسایه گو گواهی مستی و عاشقی
برمن مده که خوبشتن اقرار میکنم

من همه در هائی تو ریزم که خوارِی تو بود
سر نه عزیزست که شایسته هائی تو بود
خرم آن روی که در روی تو باشد همه عصر
وین نباشد مگر آنوقت که رای تو بود
سالها قبله صاحب نظران خواهد بود
بر زمینی که نشان کف پای تو بود

تهی هائی رفتن، به از گفته تنگ
بهایی سفر به که درخانه جنگ

سعدیا گر همه شب شرح غمش خواهی گفت
شب بیابان رود و شرح بیابان نرود

مجلس تمام گشت و به آخر رسید عمر
ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم

دو تن پرور ای شاه کشورکشائی
یکی اهل رزم و یکی اهل رائی
قلم زن نگهدار و شمشیرزن
ز مطرب که مردی نیاید ز زن

سیفی فیثاپوری

خبرت هست که تا دور فتادی زهرم
دل ز من دور فتادست و بهان در خطرم
✽

ابوالفرج رونی

بر اهل هنر جفا کند و رخ
نتوان ز جفای و رخ بگریخت
چونست زمانه سفله پرور
کی دست زمانه برتوان پیخت
چون کون خراں همه سرانند
دست از دم خر نباید آویخت

تا یک نفس از حیات باقی ست مرا
در سر هوس شراب و ساقی ست مرا
کاری که من اختیار کردم این بود
باقی همه کار، اتفاقی ست مرا

با هجر من ضعیف را، تاب نماند
آرام نماند با من و خواب نماند
در محله ها مسجد و محراب نماند
کز من بگذر ز اشک غرقاب نماند

هر تیر که در جعبه افلاک بود
آماجگش این دل غمناک بود
تا رخ وین ظالم و بنیاد بود
آسوده کسی بود، که در خاک بود

سرست بکوئی دوست، بگذشتم دوش
 برداشته چون شیفتگان جوش و خروش
 آمد هرد و، مرا فرو کوفت بگوش
 کای عاشق، تهمت زده بگذر خاموش

--

ای عاشق بغویشتن بلا خواسته ام
 و آنگاه به آرزو ترا خواسته ام
 تقصیر مکن کت بدعا خواسته ام
 تا خود به دعا بلا را خواسته ام

علی شاه بن ذککش خوارزم شاه

بر من چو همه نوبت، غم میگذرد
 شادی ببرم چو بخت کم میگذرد
 آن روز که بود دولت، آن روز گذشت
 و امروز که محنت ست هم میگذرد

عبدالواسع جبلی

گفتار لطیف و خوئی نیکوست ترا
 خوئی و لطافت صفت و خوست ترا
 عیب تو جز این نیست، که در عشق یکست
 یگانه و خویش و دشمن و دوست ترا

افتخاب جامی

صحرای عدم لاله ستار، شد، چو شهیدان
با داغ تو رفتند بغور غرق کفن‌ها

خدائی خیر دهد، آن جوان رعنا را
که وا رهاوند به پیرانه سر زما مارا
بدیده سوئی تو آیم، که از سر پاکان
برهگذار تو جا نیست بر زمین، پا را

مشغولی عشق داد 'جامی'
از شغل جهان فراغ مارا

محمل میند امروز ای ساربان جانان
کز آب چشم باشد ره بسته کاروان را

گر پیر ما، نه دوش، نهان چرخه زده است
در فرگش خمار شراب نشانه چیست؟
اول همه تو بودی و آخر همه توئی
این لاف هستی دگران، درمیانه چیست؟
جامی اگر نه زخم تو دارد بتازگی
این خون تازه رفته برین آستانه چیست؟

چو یار دور، چه سود از بهار نزدیک است
جدا ز صحبت او گل بغار نزدیک است

دیارم آن سرکوبست و یار آن سر کو
 عوشا کسی که بیار و دیار نزدیک ست
 خدای را، ز سرم، سایه دور دار ای هجر
 که روزم از تو، بشبهای تار نزدیک ست
 خاطر خوبان، بصید اهل دل، مائل نماند
 با دل بی حاصل ما، عشق را قابل نماند

در دیار خوبرویان دلربائی یافت نیست
 یا شهر عشقبازان هیچ صاحبدل نماند
 جام صافی دیگران خوردند و محفل بر شکست
 کاسه دردی نصیب ما از آن محفل نماند
 قصه کوتاه جلم غرق بحر استغنا شدند
 آنکه داند راه و رسم بحر، بر ساحل نماند

چه شد یارب که آن سروخرامان دیر می آید
 سوار چابک من، سوئی مهدان دیر می آید
 سموم هر عالم سوز، و ابر لطف او بی نم
 دریغا کشت ما شد خشک و باران دیر می آید
 چو صبح وصل او خواهد دمیدن عاقبت جاسی
 مغرور غم، گر شب هجران بیابان دیر می آید

ای آرزوی جان، دهن از گفتگو میند
 بر عاشقان هسته، در آرزو میند

چون سوار آن خسرو خوبان، براهی بگذرد
 باوی از جانپهایی مشتاقان سپاهی بگذرد

سپاهِ دوست! کزین سو سواره میگذرید
 ز روی لطیف، بسوئی فتادگان نگرید
 اگر شماره خیل سگان خویش کنید
 مرا بسوهم از خیل آف سگان شمرد

می رسد باد صبا از یار یادم میدهد
 زان خرامان سرو خویش رقتار یادم میدهد

هون بر بساط وصل تو، جامی، فیافت دست
 شطرنجِ عشق بارخِ تو غائبانه باخت

بقصرِ عشرت و ایوان عیش شاهان بین
 که زاغ نغمه سراگشته، چند قافیه سنج

بوصفِ حالِ خود، صد داستان بر یکدگر بندم
 هم از هم فرو ریزد، چو آن خونخوار پیش آید
 دلم بر کار عشق انکار دارد، لیک میدانم
 ز خوئی او که، صد ره دیگرش انکار پیش آید
 طریق عشق جانان، جامی اول می نمود آسان
 چه دانستم که آخر این هم دشوار پیش آید

دی چو دید آن مه مرا، از راه گردیدن چه بود
 و آن روان بگذشتن آنکه باز بست دیدن چه بود
 با رفیقان گر نه رمزی داشت از من در میان
 آن اشارت کردن پنهان و خندیدن چه بود

گر نه آخر درد دلش، جا کرد قول مدعی
 بی گناه از عاشق بیچاره رنجیدن هم بود
 'جاسی' آخر زان جوان بازیچه طفلان شدی
 خود بگوا پیرانه سر این عشق ورزیدن هم بود

ناگهان گرسوی آن ماه گذاری بکنید
 بر شما باد که از حالت ما باد آرید
 سر بسر قصه غمبائی مرا یاد دهید
 یک یک محنت و افده مرا بشمارید
 باغ خلد از شوم جایی هنوزم باشد
 بر شما رشک که در مایه آن دیوارید

آن سوخته یافت اذت
 کز وصل نشان ندید و جان داد
 فریاد کسی نمی کنی گوش
 پیش که کنیم از تو فریاد

مرا بکوی تو باید که خانه باشد
 | برائی آمدن آنها بهانه باشد
 حکایت تو بهر جا که در میان آمد
 حدیث یوسف مصری فسانه باشد
 گذاشتم دل صد پاره را بغاک درت
 که پیش تیر توازن نشانه باشد

هر دبابی که ز خونماهی^۱ چشمم برخواست
دل بیزم غم ازان جام می کلکون زد
سر ما باد کم از خاک، بزیر قدسی
که براه تو ز ما یک دو قدم افزون زد

نه پیکی که از ما پیامش برد
نه بادی که روزی سلامش برد
مرا طاقت دیدن او کهاست
که بیخود شوم هر که نامش برد
هم نیکوست بودن گرفتار او
خویش آن مرغ کوره بدامش برد
بمیخانه جامی^۲ بخود چون رود
مگر همت شیخ جامش برد

بنده ام پاک روی را که درین دیر کهو
تا زید، پاک زید، چون برود پاک رود

ز آسمان هر سنگ بیدادی که آمد بر زمین
کرد بخت به مدد، کان بر سبونی نرسید

آخر ز خوف دیده، روان ساخت کوهکن
آن جوی سنگ را که هنی شیر کننده بود

هر درختی که دلم در چمن عشق نشانده
تند باد غمت آمد، همه از بیخ بکند

هر جا نمود جلوه، بتی بر سهند ناز
جالم ز رشک سوخت که جانان من نبود

آن قوم که احرام سر کوی تو بستند
تا سر ننهادند به راحت نشستند

پیش تو جا نمیتوانم کرد
و ز تو خود را نمیتوانم کرد
میتوانم ز محویش قطع امید
و ز تو قطعاً نمیتوانم کرد
بی تو گفتم که صبر پیشه کنم
گفتم اما نمیتوانم کرد

'جامی' از من شکیب و صبر مهوئی
که من اینها نمیتوانم کرد

'جامی' حدیث سبز خطیان گو که اهل شوق
بنهاده گوش بر سخنان مه‌دند

از بار کهن نمیکنی یاد
این پیشه نو مبارکت یاد

کدام پیرهن ناز، دوخت شاهد گل
که در هوایی تو، چون جیب غنچه، خاک نشد
گذشت ناوکت از جان، و عمرها بگذشت
هنوز لذتش از جان دردناک نشد

بهرم عشق، مرا غم هزار بار بسوخت
عجب تر آنکم، گناهم هنوز پاک نشد

دل با خیال آن لب میگویند ز دست شد
ای عاقلان! کناره، که دیوانه مست شد
از طرف باغ، ناله بلبل نمیرسد
مسکین مگر بدام منی هائسبت شد
'جامی' شکست شیشه تقوی، و کار او
در عاشقی، درست همه زان شکست شد

دیدم من در خواب، چون بیدار شد بغت اندکی
اینقدر زین بغت خواب آلوده، هم بسیار بود

جان از آن لبها حکایت میکند
طوطی از شکر روایت میکند
هر که میگوید حدیث سلسبیل
زان لب نوشین کذایت میکند

بر من از خوبی تو، هر چند که بیداد رود
چول رخ خوب تو ینم همه از باد رود
تابکی عاشق دلخسته به امید وصال
شادمان سوئی درت آید و ناشاد رود
نقش شیرین رود از سنگ ولی مکن نیست
که خیال رخس از خاطر فرهاد رود

سحر نسیم صبا سزده حبیب آورد
 نوید مقدم گل سوئی عندلیب آورد
 بعید نیست که صد جان بمزده بتانند
 برین بشارت دولت که عنقریب آورد
 گذشت باد بدان پیرهن که سوئی هن
 بدان سهن و حبیب غنچه طیب آورد
 طریق عشق چگویم که بخت تیره چرا
 ز قسمت ازل اندوه و غم نصیب آورد
 غریب شهر تو جامی نداشت دست هن
 جز آنکه پیش تو این گفته غریب آورد

جو محفل بسته بر عزم سفر جانان برون آید
 بهمراهی او، صد کاروان جان برون آید
 ندارد هیچکس تاب وداع او، بگویندش
 که بر بیچارگان رحمی کند، پنهان برون آید
 میند، آن ماه گو، محمل که میگیرند صد بیدل
 نشاید کاروانی را که در باران برون آید

من بنده روئی تو که، هر بار که بینم
 در چشم من، از بار دگر خوب تر آید
 از خون جگر رهگذر دیده، بینم
 زان روز نه گر غیر خیال تو در آید
 بگذر بسر ای عمر، دمی تا فکنم سر
 در پای تو، زان پیش عمرم بر آید
 جز ناله مکن کار دگر چاسی، ازین پس
 باشد که ز صد ناله یکی کارگر آید

فردا که دوست! کشته خود را ندا کند
خیزد ز خاک و بار دگر جان فدا کند

خانه بود بکوی طرب از وصل توام
شد خراب از غمت آنخانه و آنکوی نماند
چونکه چشم، ز خیال رخت، آهادران بود
تا تو رفتی ز نظر، آب درین جوئی نماند

جایی ملول شد ز رفیقان کوئی زهد
پیمان شکست، و با سر پیمانه میرود

نازنین طبع ترا، از گله چون رنجانم!
هر چه کردی بگذشت، آنچه کنی هم گذرد
کیست آگه ز حال دل درهم شدگان
جز نسیمی که در آن طره درهم گذرد
لذت زخم خدنگ تو نداند هرگز
هر که در سینه اش اندیشه مرهم گذرد
مکن افسانه ما گوش، که این مایه غم
حیف باشد که بر آن خاطر خرم گذرد
گر بود جای گذر گردد درت جایی را
جای آن دارد اگر، از همه عالم گذرد

یار جستم که غم از خاطر غمگین ببرد
نه که جان کاهد و دل خوف کند و دین ببرد
دل سپردم به بتی، تا شود آرام دلم
نه که تسکین و قرار، از من مسکین ببرد

گر دهد محوي تو، صد غصه ز دل تلغش آن
 لبِ لعل تو، بیک چنده شیرین ببرد
 نقد جان در عوضِ خاکِ درت هیزی نیست
 سود 'جامی' است، اگر آن دهد و این ببرد

دل به آن غمزه خونریز، کشد 'جامی' را
 صید را چون اجل آید، سوئی صهاد رود

بر سرِ خاک شهیدان تو، هر لاله جدا
 شرح داغ دلِ خونین کفنی میگوید
 شمع را شعله زد آتش بزبان بسکه بسوز
 حال پروانه بعد انجمنی میگوید
 من بنامِ تو خویشم ذکر زبان یاد بغیر
 کشِ هو تسبیح بهردم ز دینی میگوید
 کشته 'جامی' از آن، همچو شکر شیرینست
 که ز ذوقِ لبِ شیرین دهنی میگوید

با تو آنان که حدیثِ چو منی میگویند
 پیش جان قصه فرسود منی میگویند
 عندلیبان، ز سرسرو، به آواز باند
 ذکر بالائی تو، در هر همنی میگویند

هر شب ز بزم عیش، نهم رو به راه زهد
 ساز آمدن گیسوی چنگ، از قضا کنند

عمرها در کوئی دانش، خانه میساخت عقل
موج زد دریائی عشق، و خانه از بنیاد رفت

غلام قاصد اویم که یک سواره جز راه
رسید و بر صف اندوه و غم شکست آورد
زری که هست، بمی ده، که خواهد آخرکار
زمانه رخصت تاراج زهرست آورد

حدیث شوق نهان، بر تو چون کنم روشن
که جز خدای ندارم بر این گواه دگر

زهی زفتند ترا هر طرف سپاه دگر
ز ظلم چشم تو هر گوشه دادخواه دگر
کجا روم که ز دست غمت کنم فریاد
که نیست جز تو درین ملک پادشاه دگر

دلا ز قید حریفان بیخورد بگریز
تو مرغ زیرکی از دام دید و دد بگریز
قبول صحبت نیکان اگر نه، باری
یکی بکوش و ز همصحبان بد بگریز

رفتی و من ملازم این منزلم هنوز
ز آب مژه بکوی تو با در گلم هنوز

مکن تعلق خاطر بنقش صفحه دهر
جریده وار همین زن وساده وش میباش

—

آمد آن کافر بکون شمشیر بسته دی سوار
ای بسا خون مسلمانان که شد گردنش

—

هموم عشق تو، دیوانه ساخت جامی را
شکست کلاک و بر آتش نهاد دفتر خویش

—

تو خود معالجه درد حینه ریشان کن
که عاجزست طبیب، از علاج این امراض

—

آن مه بجانب سفر آهنگ میکند
صحرا و شهر بر دل ما تنگ میکند

شرح کمال شوق، همین بس که چشم من
عنوان این صحیفه، بخون رنگ میکند

عاشق فشانده جان، بره کعبه مراد
زاهد نشسته برش فرسنگ میکند

—

میخواست دل که همراه جان، از پیش رود
جان خود و نان رفت که دل را خبر نکرد

—

بعیش در بزم گدا، شاه فرود آمده بود
نور نازل شده و ماه فرود آمده بود

نازنینی بسر خاک نشینان نیاز
از سریر شرف و جاه فرود آمده بود
ز آسمان بر من محنت زده از رحمت و لطف
آبتی بود که ناگاه فرود آمده بود

—

لله الحمد که آن نقش، که خاطر میخواست
آمد آخر ز پس رده تقدیر بدید

—

غلام مقدم آنم کز آن لب و غمزه
نوید مرحمت، آلوده عتاب آمد
با شیخ خرقه هوش چه کارم که کار من
جز پیر می فروش، کفایت نمی کند

—

ما به یاد تو زنده میمانیم
ورنه هجران نمی کند تقصیر

—

جاه و تمکین ترا هیچ گزندی نرسد
چون بسر وقت کدایان گذر مستعمل

—

خوشم که رو بملاقات بار خود دارم
آمید سرهم جان فگار خود دارم
یکیست شهر من و شهر یار من امروز
هوای شهر خود و شهر یار خود دارم

—

هز زمان گویم که از دل مهر او بیرون کنم
لیک با خود بس نمی آید، لدانیم چون کنم

هر چند تو شاه و ما گدائیم
دامن مفشان که مبتلاییم

تا داغ غلامی تو داریم
هرجا که رویم پادشاهیم

از طوق مگان مدار محروم
گر خلعت خاص را نشائیم

گر لطف کنی به آن دریغیم
و جور کنی به آن سزائیم

بی ما، گفتمی که در چه کاری ؟
کس بی تو مباد، در دعائیم

سواره دی بگذشتی، و ما هنوز از شوق
نهاده روی بغاک سم سمند توئیم

نهال عمر ز باد اجل فتاد از پای
هنوز ما بهوائی قدر بلند توئیم

صد دام در رفت، بهر گام عشق را
خوش وقت رهروی که نهد پا به احتیاط

عشقبازی با تو نبود کار هر تردامنی
در هوا پرواز شهبازان نمی آید زبط

محمل همین بسینه و بران ما کشاد
هر کاروانِ غم که رسید از دیار عشق

جامی زد دوست نامه وصل آرزو مکن
این بس که هست نام تو در دفترِ فراق

از روی و زلفت دارم همیشه
صبحی همایون شامی مبارک
دل شد مجاور آنها که جامی،
هَذَا فراق بینی و پشیم

مکن مبالغ در شرح درد دل 'جامی'
مباد کلک ترا خوف فرو چکد از نوک

باد پاکست و قدح پاک و حریفان هم پاک
عمر اگر در ره پاکان شوم چه پاک

ساقیا! زین هنر و فضل، ملولیم ملول
ساغر ده، که بشوئیم ز دل نقشِ فضول

مشکلِ عشق چه حل مبر نشود هند نهیم
گو شب ادراک بر افسانه اوهام و عقول

شیخ شهرت طالب و مسند شیخ اسلامی
'جامی' و زاویه نبستی و کنجِ خمول

چند از دگران وصف جمال تو شنیدن
خوش آنکه میسر شودش، روی تو دیدن

رسیده از ره آن شاه خوبان بهاده
قبا هست کرده کتله کتج نهاده
پی قتل عشاق، ز ابرو و غمزه
کمانی کشیده، خدنگی کشاده

مزن بهر بیگانگان فال عشقش
که این قرعه برنام 'جاسی' فتاده

وصف ترا چنان که توئی چون کنم خیال
کز هر چه در خیال من آید زیاده

ای کزان، آرام جانها، مانده تنها زنده
زندگی باشد و بال جان تو، تا زنده
یار قتل عاشقان، ز امروز با فردا فکند
شاد زی! ای آنکه، بر آید فردا زنده

گر نه، ای زاهد از عشق جوانی، زنده دل
در حقیقت مرده، گر آشکارا زنده
وصل و مهر آمد حیات و مرگ ای دل شکر کن
گر من اینجا مرده ام، باری تو آنجا زنده
یار گوید هر زمان، خواهم همین دم کشتنت
غم مغرور ابدل، تو خودهم، بهر اینها زنده

زمن گزشت تغافل کسان، نمیدانم
که طبع نازکش، از من چراست آزرده

حدیث عشق، که منشور دولت اهدست
بگفت و گوئی مقلد، کجا شود کوتاه

بیا که وصل ترا از خدائی میخوام
بیا که گوش بر آواز و چشم بر راحم
خوش آنکه من بصدقت نهاده باشم دل
نوید دولت و صلت دهند فاکاهم
گذشت عمر و نیامد بچنگ آن سر زلف
بین درازی آمید و عذر کوتاهم
غلام پیر مغانم، که فیض عامش ماست
به یکدو جام، ز انجام کار، آگاهم

دامن ناز بر زدی، در سر کو بر آمدی
آفت روز من شدی، فتنه روزگار هم
غضبه مهر بس مرا، وعده آمدن مره
بر سر آن فزون مکن، محنت انتظار هم

زلف تو عذر ماست میگویم
ای سخن، عمرهاست میگویم

بدل پیکان او نا آمده، دل میرود پیشش
بلی شرط سروت باشد استقبال مهمانان

کله کچ کرده، دامن پر زده، می آید آن کافر
 خدا را دور دار، آن آفت از دین مسلمانان
 تو بخوش ز ی ای بهزم وصل، در سر ساغر عشوت
 که من هم، سرخوشم بیرون در، از سنگ دربانان

نه زهد آید مرا مانع، ز بهزم عشرت اندیشان
 غم، خود دور میدارم، ز بهزم شادی ایشان

ندانم چه بود، این که گشتند آهر
 چنین نا امید از تو، امیدواران

انوری

روبهی مید دید در غم، جان
 روبهی دیگرش بدید، جان
 گفت، خیر است؟ باز گوئی خبر
 گفت، خبر گیر میکند سلطان
 گفت، تو خر نه ای، هم می ترسی
 گفت، آری! ولیک آدمیان
 می ندانند و فرق می نکنند
 خرو رو به شان بود یکسان
 زان همی ترسم، ای برادر من
 که چو خر، بر نهند ما پالان
 خرو رو بهاه می بنشناسند
 اینت کون، بدان، بی خبران

کبوتر و مهتر و شریف و وضیح
همه سرگشته اند و رنورند
دوستان گر به دوستان نرسند
اندردین روزگار، معذورند

ملا قوسی هراتی

جائی که توئی نیست کسی را گذر آنها
از من که تواند که رساند خبر آنها

خاقانی

در ساخت زمام نه راحت نشان مخواه
ترکیب عافیت ز مزاج جهان مخواه
در داغ دل بسوز و ز مرهم اثر مجوی
با خوبستن بساز و ز همدم نشان مخواه
گر در دم نهنگ در آبی، نفس مزین
در درگور محیط درافتی کران مخواه

همسایه شنید ناله ام گفت
خاقانی را دگر شب آمد

ملا رضا اصفهانی

ناله پنداشت، که در سینه ما، جا تنگ است
رفت و برگشت سراسیمه، که دنیا تنگ است

سمائی مروتی

شرم آید، بروئی او آوردن
آنچه از غم او، بروئی من می آید

ظہیر فاریابی

بحکم آنکه خدا بست صاحباً امروز
ز قند ہادر حوادث وجود را بنیاد
بقصد خون کرام اختران میان ہستد
بکین اہل ہنر آسمان میان ہکشاد
زمانہ پیش گرفت، از سیاہکاری جور
فلک بقاعدہ کرد از سیہ پٹی بیداد

مسعود سعد سلمان

آنرا کہ تو در دلی، خرد در سراوست
و آنرا کہ تو رہبری، فلک چاکراوست
آنرا کہ بیالین تو یکشب سراوست
سرو گل و مہرو ماہ در بستراوست

عمیق بخارائی

ہر دیدہ کہ عاشق است، خواہش مد ہید
ہر مل کہ در آتش است، آہش مد ہید
دل از برمن رسیدہ، از بہر خدا
گر آید و درزند، خواہش مد ہید

با یارم اگر نیست ره دیداری
 آرید، بیالین مش یکهباری
 تاگر من خستم، نه بینم رویش
 او کشفه خویش راه بیندباری

تا بود همیشه، خون روان بود از دل
 وین بیشه، تمام ارغوان بود از دل
 برهر سرخار، صد نشان بود از دل
 با این همه عشق سرگران بود از دل

وشید سمرقندی

برباد تو، ای تو این جهان گذران
 بگذاشتم ای ماه و تو از بی خبران
 دست از همه شتم و فاشتم بکران
 چون به تو گذشت، بگذرد بی دگران

سندائی

دروست منت همیشه، دامن بادا
 و آنجا که ترا پائی، سرمن بادا
 برگم نبود کس ترا دارد دوست
 ای دوست! همه جهانت دشمن بادا

عبدالرافع هروي

ای دل بیار مژده، که جانان همی رسد
 وی دیده جائی ساز نه که سهران همی رسد
 وی تن! اگر چه کار تو از غم بهان رسد
 جان رامزست پیش که جانان همی رسد
 کار نشاط و لهو، ز سر تازه کن کنو
 چون رنجهائی هجر، بپایان همی رسد
 ایام درد و محنت و شدت همه گذشت
 هنگام روح و راحت و درمان همی رسد

مرزا ابراهیم بن سلیمان مرزا

میتوان پرسید گاهی دردمند خویش را
 دردمند ناتوان مستمند خویش را

شرف الدین سفروب اصفهانی

کس بر در عشق اینهمه استاد که من
 یا از تو بدین درد دل افتاد که من
 آنرا که میان ماجدائی افکند
 دشنام نمید هم، چنان باد که من

شہاب فسفی سمرقندی

بسر زلف تو یکبار صبا بر گذرد
بعد ازان بر همه آفاق معطر گذرد
مشک و کافور، شب و روز چنان لعل شد
از نسیمی که بر آن زلف معنبر گذرد

سیف اسفردنگی

ای باد صبا! مرا بکامی برسان
وزمن بنکار من پیامی برسان
در طره او دلیست مارا ز نهار
گرزنده بیابیش، سلامی برسان

چون حرف تو با باد صبا میگویم
او از ستمت، من از جفا میگویم
باری زتونستم زمانی غافل
یا میشوم نام تو یا میگویم

عمر بن مسعود ماورا الذهري

ای باد سحر که شده ای عنبر بار
دانم که همی روی بکوی دلدار
در طره او دلیست ما را ز نهار
کان سوخته را زما پرسی یسار

سیف الدین باخزنی

عشق از چه بلائی روزگارست خوشست
وین باده اگر چه باخمارست، خوشست
ور زیدن عشق، اگر چه کاریست بزرگ
چون باتونکاری، سروکارست، خوشست

بیریم، ولی و عشق را ساز آید
از ماهمه بوئی طرب و ناز آید
از زلف دراز تو، کمندی فکنم
در گردنِ عمر رفته تا باز آید

کمال اسمعیل اصفهانی

دل خون شد و شرط جانگدازی اینست
در حضرت او کمینه بازی اینست
با این همه هم هیچ نمی یارم گفت
شاید که مگر بنده فوازی اینست

بیا بیا که فراق مرا بجان آورد
بیا که بی تو نفس بر نمی توان آورد

دام تو داشتی، از نه، بدادمی در حال
بانکه مژده وصل تو ناگهان آورد

کارم همه ناله و غروشت امشب
نه صبر پدید است و نه هوشست امشب

—

دوشم خوش بود ماعتی، پنداری
کفاره خوشدلی دوشست امشب

—

گل خواست که چون رخس نکو باشد و لیست
چون دلبر من، برنگ و بو باشد و نیست
صد روی فراهم آورد هر بلی
باشد که یکی چو روی او باشد و نیست

—

گر لاف زنم که یار خوش دوست، نه ای
با ما به وفا و عهد نیکوست، نه ای
زین نادره تر که از برائی تو مرا
شهری همه دشمنند و تو دوست، نه ای

—

در دیده روزگارنم بایستی
یا با غم او، صبر بهم بایستی
یا مایه غم چو عمر کم بایستی
یا عمر باندازه غم بایستی

*

عین القضاة همدانی

نی مایه عشقت، ای دل افروز، کمست
و آن درد که دی بود، نه امروز کمست

در هجر تو، با صبر، دلم راضی
نی ساز فزون شدت و نی سوز کمست

آن ره که من آمدم، کدامست ای دل
تا باز روم که کارخامست ای دل
در هر کاسی هزار داست ای دل
تا مردان راءشق حرامست ای دل

ای برده دلم بغمزه، جان نیز ببر
بروی دل و جان، و نشان نیز ببر
گر هیچ اثر همانند از من، بجهان
تاخیر رواندار، آن نیز ببر

ملا یاری شیرازی

زاشک دیده که دل پرز در مکنون است
بیا که بهر نثار تو گنج قارون است

میر سلطان ابراهیم صدر

در چمن، یارو با آن قد و قامت برخاست
سرو بنشت ز دعوی، قیامت برخاست

ابوالمعانی نصرالله

از مسند عزا گرچه ناگه رفتیم
 خدا لله که نیک آگه رفتیم
 رفتند و شدند و نیز آتید و روند
 مانیز توکلت علی الله رفتیم

شاه غریب مرزا

بازم بلائی جان، غم آن ماه باره شد
 ای وائی آن مریض که، دردش دوباره شد

قاضی حمیدالدین بلخی صاحب

مقامات حمیدی

دلرا گزاشت در مسم یی حساب عشق
 پس جرم خود بیخت نگو نثار بر نهاد

ملا جمشید منجم هراتی

هر کس که نیست زنده بعشقت هلاک به
 در هر سری که لیست هواي تو خاک به

واقف بتالوی

چسان زخم نفیس محوش، که همدمان رفتند
 مرا گذاشته تنها، یکان یکان رفتند
 نه سرو ماند درین گلستان، نه آب روان
 درینغ و درد که هاکن و راستان رفتند
 ز صوت زاغ و زغن، گوش شد غراشیده
 هزار حیف کزین باغ بلبلاں رفتند
 کنون به تیرگشی حال خود، بساز ای دل
 که روشنان همه زین تیره خاکدان رفتند
 سخنوران که بهم گرم گفتگو بودند
 و شمع کشته از بزم بیزبان رفتند
 تو بر زمین و خرابار خوبشتن ماندی
 مجردان و مسیحا بر آسمان رفتند
 خزان رسید و سن آزاد کشته ام ز قفس
 ولی چه سود که گلها ز بوستان رفتند
 نشستن تو درین انجمن دلا اینهاست
 کناره گیر که احباب از میان رفتند
 هدف شد از پس من استخوان من واقف
 خوشا بحال کسانی که ینشان رفتند

ملا لا اداری

ای اجل روز فراق آمده، دلسوزی نیست
 من اگر کشتی ام بهتر ازین روزی نیست

خون شد دل من، خوب شد، این خون شدنی بود
صد شکر که از دست تو شد، چون شدنی بود

روز محشر و و پیرسند که خون تو کی ریخت؟
آه حسرت کشم و سوئی تو نظاره کنم

بود همیشه جان من رسم تو بیکنه کشی
اینکه مرا نمی کشی، من هم گناه کرده ام

شبى ازاں وعده هم پرسي هم حالم بگذشت
سوئی در دیدن و سر باز پدیوار زدن

تو زمن کشیده بروی، چه شد، که افکندي؟
خبري ز دل ندارم، بنشیدن، جواب دل کن

هم شد آن وفاي عهدي که بمن نموده بودي
ز تو من چه گفته بودم، تو بن هم گفته بودي

اهلی شیرازی

امروز عیان شد که، نداری سراهلی
بیچاره غلط داشت بهر تو گمانها

من اگر وفا نمایم، همه عمر کازم اینست
تو جفا و جور میکنی، بویا چه کار داری

لسانی تبریزی

بیا که گریه من، آنقدر زمین نگذاشت
که در فراق تو خاکی بسر توان کردن

ای که با دوست سر پاده کشیدن داری
سخنی گویم اگر میل شنیدن داری

مدت خلعت زیبای گل کوتاهست
دامن برکن اگر فرحت دیدن داری

خواجہ کرمانی

درد محبت درمان ندارد
رغم مؤدت پایان ندارد
از جان شیرین ممکن بود صبر
اما ز جانان امکان ندارد
آن را که در جان عشقی نباشد
دل برکن ازوی، کوجان ندارد
ذوق فقیران خاقان نیاید
عیش گدایان سلطان ندارد
ای دل ز دلبر پنهان چه داری
دردی که جز او درمان ندارد
باید که هرکو بیمار باشد
درد از طبیبان پنهان ندارد
در دین 'خواجو' مومن نباشد
هرکو بکفرش ایمان ندارد

میر عبد الباقي بن شاهه فعمت اللہ الثاني

در عالم خراب، دل خرمی نماند
خرم دلی کجا طلبم عالمی نماند

مولانا آصفی

نریخت دردمی محتسب ز دیر گذشت
رسیده بود بلائی، ولی یغیر گذشت

ز آسمان هرسنگ یدادی که آمد بر زمین
کرد بغت بد مدد کان برسوئی من رسید

ملاسودائی

بسوختیم و کسی نیست در حوالی ما
که پیش یار بگوید خراب حالی ما

ناصر مرزا

یار از ما دور و ما از یاد دور افتاده ایم
ما کجا و او کجا، بسیار دور افتاده ایم

میرزا حیدر

عاشق شده ام اسیر غم باید بود
 محنت کش وادی ستم باید بود
 یا از سر کوئی یار باید برخاست
 یا از سگ کوئی یار کم باید بود

خان میرزا

آن جفا پیشه که دارد غم او شاد مرا
 بی مرا یاد کند، بی رود از یاد مرا

ملا علی فیضی تربیتی

بلند مرتبه، زین خاک آستان شده ام
 غبار کوئی توام، گریب آسمان شده ام

ملا سیفی بخاری

دلا وصف میان نازک جانان من گفتم
 نکو گفتم حدیثی از میان جان من گفتم

ملا میر سبزواری

گر لایق دولت وصال تو نیم
 با قابل دیدن جمال تو نیم
 باری! به همین خوشم که هرگز نفسی
 محروم ز خدمت خیال تو نیم

ملا نسیمی فرخاری

بهر پیکان خندنگ تو بسی گردیدم
 لله الحمد که باری بدل خود دیدم

ملا عبدالمومن مزاری

در دبست درد عشق، که گفتن نمیتوان
 گفتن نمیتوان و نهفتن نمیتوان

مولانا خضری

عمر من ہی، رخت ای زهره جبین میگذرد
 حیف اوقات شریفم، که چین میگذرد

کلیم

کلیم از درد بهداد که نالم
که برکشم گذاری لشکر افتاد

بیدل

حرص قانع نیست بیدل، ورنه اسباب جهان
آنچه مادر کار داریم، اکثرش درکار نیست

بخوانی دو هشت حشم بلا نشه
هو قبیاه کرد لیلا همه جاهجا نشه

خالص هفاهائی

رقیبا! من نمیگویم گل و باغ و بهار از من
بهار از تو، گل از تو، هر دو عالم از تو، یا راز من
مرا ای باغبان از داغ دل برگ و نوا باشد
چون از تو، گل از تو، بلبل از تو، لالا از من

صافکم

نازم به چشم خود که جمال تو دیده است
افتم بیای خود که بگویت رسیده است

هر دم هزار بوسه زلم دست خویش را
کو، دالمست گرفته بسویم کشیده است

ذخیرِی

ترا بکعبه، مرا کار بادل افتادست
بکعبه بتکده، من مقابل افتادست

مسافران عدم نا رسیده در کوچ اند
شکوفه می‌رود و شاخ بار می‌بندد

گویا تو برون می‌روی از سینه، و گرنه
جان دادن کس اینهم دشوار نباشد

کمر در خدمت عمریست، می‌بندم چه شد حاصل
برهن می‌شدم، گر اینقدر زنا می‌بستم

بدل فکار دارم گله بے نهایت از تو
بکدام آمیدواری نکنم شکایت از تو

نسبتی تهاذیبری

باور نمی‌شود که گهی این دل، خراب
معموره بوده است که ویرانه کرده اند

دل بر دی و ما ناله نکردیم، ز هر سو
فریاد برآمد که کسی دل ز کسی برد

و اسباب سفر از بهر غربت بار میکردم
 غریبانہ نگہ بر آن درو دیوار میکردم

—

کردی نگہ سویم و حیران تو گردیدم
 اے کاش ہمیدیدی، اے کاش نمیدیدم

✽

شبلی نعمانی

شبلیا نابلدِ کوچہ عشقیم ولی
 دوستان تہمت ابن شیوہ بما نیز کنند

—

ہرچند غلط نیست کہ 'شبلی' دل و دین باخت
 این حرف ولی مصلحت آمیز نبوده است

—

حشر ابن گرمیٰ ہنگامہ کہا داشت مگر
 پردہ برداشته اند از رخ تاہانی چند

—

نگہ کاش آنقدر سرمایہ کردی از تماشایش
 کہ می آمد بکار ما و دل در روز مہراں ہم

—

آنقدر محو تماشائی جمالش بودم
 کہ نگہ را خبر از لذت دیدار نماند
 یا جگر کاوی آن نشتر مژگان کم شد
 یا کہ خود زخم مرا لذتِ آزار نماند

—

حرف انکار ز خویان هم از دل نیود
که گر این کار به آئین حیا نیز کنند

دو دل بودن درین ره سخت تر عیب است مالک را
خجل هستم ز کفر خود که دارد بوی ایمان هم

شرم از لب تو مهر حیا، گرچه برانداشت
شادم باین که غمزہ پرفتن بکار بود

تو یک نگاه ناز زیان کردی و مرا
سرمایه که بود دل مستمند بود

تماشا داشت آن هنگامه خیزی هائے امید
دریغ نوروزگاریها، که مکتوب تو وا کردم

دیده بودم روی تو، دانسته بودم خوئی تو
دیده دانسته خود را در بلا انداختم

زیب النساء

صد بهار آخر شدو، هر گل بفرقی جا گرفت
غنچه باغ دل ما زیب دستاری نشد

نهال سرکش و گل بی وفا و لاله دو رنگ
درین چمن بچم امید آشیان بندم

اے صبا خاک رهش آر و بیند از بچشم
که بلاها هم زین رخنه برون می آید

آن شوخ پیره بند سوار سمند شد
یاران حذر کنید که آتش بلند شد

از ما سپوش چهره که ما بی ادب نه ایم
کوتم تراست از مژه ما نگاه ما

آهسته بگذری چو رسی بر مزار من
شاید بدامنت بنشیند غبار من

خمیری اصفهانی

گر نه قریب وعده روز جزا بود ز تو
سوئی بدن که آورد جان گریز پای را

مشکل شده کارم ز تو، درد دلم اینست
آگه نه از درد دلم مشکلم اینست

خوشحال اینکه دید ترا و سپرد جان
آگه نشد که هر کدام و وصال چیست

ای خوش آن منتظر وعده دیدار که تو
بر مرش آئی و از شوق ترا نشاند

فریاد ازان لحظه که در دلم آن شوخ
برسد زمین و قوت گفتار نباشد

یاران موافق همه از دست شدند
در دست اجل یگان یگان هست شدند

—

بودند تنگ شراب در مهاس عمر
یک لحظه زما پیشترک مست شدند

✽

زاهد علی سخا

در شبِ مهر تو شرمنده احسانم کرد
دیده از بس گهر اشک بدامانم کرد
سرگزشتِ شبِ هجران تو گفتم هاشمع
آنقدر سوخت که از گفته پشیمانم کرد
شمه از گل روئی تو، بلبل گفتم
آن تنگ حوصله، رسوائی گلستانم کرد

✽

سید رضا اصفهانی

در دل ز غم، تو خاری خاری دارم
از داغ بسینه لاله زاری دارم
افسرده شده است گلشن باغ نظر
ای گریه! بیا که، با تو کاری دارم

✽

عبدالباقی بهاؤذدی

دراں مکتب که درسِ عشق خوانند
زبانِ بی زبانان نیز دانند

✽

باقر خان فجم ثانی

صاحب نظری کجاست قادر نکرد
کان صولت و جیروت باین می ارزید

سوئی چمن محرام و بریز آرونی گل
تا بعد ازین نکه نکند کس بسوئی گل

یکچند کم سیو بینوائی کردیم
بر درگه کبریا گدائی کردیم
بردیم بر سر هدیه لغتے ز جگر
تا با سگ دوست آشنائی کردیم

حیدری تبریزی

در کشور هند شادی و غم معلوم
آنجا دل شاد و جان خرم معلوم
جائے کم بیک رویه دو آدم بخرند
آدم معلوم و قدر آدم معلوم

اسلام خان

ای تو شام غم بروز ما شبخون می زند
مردم چشم زگریه غوطه در خون می زند
وسعتی پیدا کن ای صحرا کم امشب در غمش
لشکر آه من از دل خیمه بیرون می زند

ناصر علی سرهندي

گفت و گوئی طوطی از آئینه میخیزد علی
گر نباشد سیف خان، مارا نفس درکار نیست

میر تقی

از هر که سخن کردم، گفتند که اینجا نیست
از هر که نشان جست، گفتند که پیدا نیست

هر کجا افتاده دیدم خشت در ویرانه
بود فرد دفتر احوال صاحب خانه

شور می شد و از خواب عدم چشم که شودیم
دیدیم که باقیست شب فتنه غنودیم

غالب دهلوی

هوا مخالف و شب تار و موج طوفان خیز
گسسته لنگر کشتی و نا خدا خفت است

خان کلان غزنوی

در جوانی حاصل عمرم بنادانی گذشت
آنچه باقی بود آنهم، در پشیمانی گذشت

قلیچ خان الفتی

عاشق هوس وصال در سر دارد
صوفی زرقی ز خرقه در بر دارد
من جنده آنکسم که فارغ ز همه
دائم دل گرم و دیده تر دارد

وزارت خان گرامی

تا قافله سالار جنون، فال سفر زد
دیوانه ما، دامن صجرا بکمر زد

حجابی

حدیث زلف دلاویز آن نگار، امشب
ز من مپرس که بس خاطر من پریشان است

رومی

ای بسا هند و ترک همزبان
ای بساد و ترک چون ییکانگان
بس زبان یکدلی خود دیگر است
همدی از همزبانی بهتر است
غیر نطق و غیر ایما و سهل
صد هزاران ترجمان خمزد ز دل

فرو

چیزے دگر مگوئی بہز اینکہ در ہمن
سبزہ خوش است و سرو خوش و جوتار خوش

عنوان تبریزی

ز حادثات زمانہ نجات گر طلبی
درد کو بجناب محمد عربی
بیا کہ بیتو ز سرمایہ حیات مرا
بدیدہ ماند نگاہی و بر زبان سخنی

مکتبہ ششم

برای خاطر غیرم، بصد جفا کشتی
ابین برای کہ اے بیوفا کرا کشتی
و من ہلاک شدم از طیب شہر پیرس
کہ مرگ کشت مرا یا تو بیوفا کشتی

وفیق

برای غیر مرا کشتی و آ آفرین بر تو
کہ بہر خاطر بیگانہ آشنا کشتی

حسن دہلوی

از جنس این و سوالست کہ معشوق تو کیست
این سخن را، و جوابست؟ تو ہم میدانی

سوزنی

ز هر بدی که تو گوئی هزار چندانم
مرا نداند ازان گو نه کس، که من دانم

سمرقندی بیگم

شویم خاک درت، گر بدرد ما نرسی
چنان رویم که دیگر بگرد ما نرسی

گنا بیگم بنت داد داغستانی

چکر پندوز و دل پُر خون گریبان چاک و جان بر لب
قضا را شرم می آید ز سامانی که، من دارم

مهمستی

کار از لب خشک و دیده تر بگذشت
تیر بر بخت ز جان و دل بر بگذشت
آیم نمود بس تنگ آتش عشق
چون هائی بران نهادم از سر بگذشت

اوقات خوش آن بود که با دوست بسر رفت
باقی همه بیحاصلی و بیغبری بود

ابن شرح بی نهایت کز حسن یار گفتند
حرفی است از هزاران، کاندرا عبارت آمد

—

• خوش باشد که بعد از انتظاری
بامیدی رسد آمید داری

✱

کشف الاسرار

دل زان خواهم که بر تو نگزیند کس
جان، زانکه نزد بی غم عشق تو نفس
تن، زانکه بهر تو باشی هست هوس
• شمع، از بی آنکه خود ترا بیند و بس

✱

محدثم کاشانی

کنند مهر • نای پاره کن، که گر، روزی
شوی ز کرده پشیمان، بهم توانی بست

✱

صا سنی

ای باد، که جان، فدائی پیغام تو باد
گر، بگذری بکوی آن حور نژاد
گو: در سر راه، مدستی را دیدم
کز آرزوی تو، جان شیرین میداد

✱

نواب صفا

دې شب که تو در خاله، ما آمده بودي
 شه بودي و در بزم گدا آمده بودي
 در بزم من، بي سر و پا آمده بودي
 بنگر ز کجا تا بکجا، آمده بودي

مصطفیٰ سرخوش

اگر مایه، زندگی بندگی است
 دو صدبار مردن به از زندگی است

خزان رسید و گلستان به آن جمال نماند
 سماع بلبل شوریده رفت و حال نماند

نشان لاله، این باغ از کج می پرسی
 برو که آنچه تو دیدی بجز خیال نماند

گرچه از نیکان نیم خود را به نیکان بسته ام
 در ریاض، آفرینش، رشته، گلدسته ام

عائشیه مقریه

در مطبخ عشق جز نکو را نکشند
 لافز حفتان، تندخو را نکشند
 گر عاشق صادقی ز کشتن مگریز
 مردار بود هر آنکه او را نکشند

عبدالرحیم خان خانان

شمار شوق ندانسته ام که تا چند است
جزا ینقدر که دلم سخت آرزو مند است

نه دام دالم و نه دانه این قدر دالم
که پائی تا بسم، هرچه هست در بند است

ادای حق محبت عنایتی ست زدوست
و گر نه خادر عاشق به هیچ خور مند است

مرا فروخت محبت، وای ندانستم
که مشتری چه کس ست و بهائی من چند است

بدوستی که بهز دوستی نمی دالم
خدائی داند و آن کو مرا خداوند است

خیال آفت جانست و خواب دشمن چشم
بلائی نیم شب است این نم مهر و پیوند است

بکیش صدق و صفا، حرف عهد بیکار است
نگاه اهل محبت تمام سوگند است

ازان خوشم بسخنهائی دلکش تو رحیم
که الدکی به اداهائی دوست مانده است

چو صبح من ز میاهی بسام مانند است
چکوبمت که ز شب هند رفته یا هند است

ای دوست: نه دشمنی، دل آزاری نیست
خوئی تونه دهر است، متمکاری نیست

چشم تونه بخت ماست، پر خواب و راست
 بخت تونه چشم ماست، بیداری چیست

از دست فقیر بینوا ناید هیچ
 جز این که به صدق دل دعا'ی بکند

غمت میاد چه می پرسی از حکایت من
 دل تو طاقت این گفتگو کجا دارد

سرمایه غم زدست آسان ندهم
 دل برنکنم ز دوست تاجان ندهم
 از دوست بیادگارم دردی
 آن درد بصد هزار درمان ندهم

سرمایه عمر جاودانی غم تو
 بهتر ز هزار شادمانی غم تو
 گفتن که چنین واله و شیدا'یت که کرد
 دانی غم تو و گردانی غم تو

شرفناه خواجه مروآرید

چگونه است که چه خوش آمدی مسیح صفت
 بیک نفس همه درد مرا دو کردی

ما شرمسار مافده ز تقصیر هائی خویش
لطف تو خود نمی نکرد خوب وزشت ما

نصیب من ز تو گر درد و آه می آید
خوشم که یاد منت گاه گاه می آید

باد سحر گه رسید و ز تو سلام رساند
و ز من بیدل مرتانم، جان بجواب اسلام

گیتی که قرار گاه رنج والمست
عیش و طربش سراسر اندوه و غمست
عاقل نهند بساختش رخت وجود
کان مرحله منزلی ز راه عدمست

اگر نه قید کتابت کند کجا ماند
شگفته معنی رنگین و فکر جان پرور
چو آب سلسلهها در همن اگر نبود
نماند از گل و ریحان بیاغ هیچ اثر

محرور می بلبل ز جریم گلزار
مهجور می پروانه ز شمع شب بار
بی صبری ماهی که بیفتد بکنار
هون محنتی من نیست ز مهر رخ یار

من غایبان عاشق آن یار مهوشم
بی منت نظر بخیالی از و خوشم

زد شعله بدل آتش پنهانی من
ز اندازه گذشت محنت جانی من
معذور اگر سخن پریشان گفتم
معلوم شود مگر پریشانی من

تاکی باشم ز غم صبور افتاده
در بستر هجر بی حضور افتاده
دل داده و سرگشته و دور افتاده
در خاتم امید بی قصور افتاده

ای بغت ز مهر چند زارم سازی
وز آتش شوق بیقرارم سازی
ای باد، کرم کن که غباری سازی
انگاه نثار کوئی یارم سازی

دردا که ز مهر بیقرارم دیگر
ز اندوه غمت زار و نزارم دیگر
میگویم و هم گریه ندارد سودی
جز وصل تو تدبیر ندارم دیگر

برمن ز فراق چند بیداد رسد
تا چند ستم بردل ناشاد رسد
فریاد کنم چون شنود ناله زار
شاید که مرا ناله بفریاد رسد

با مهر تو بخت گریه دسازم ساخت
 با ناله و اندوه هم آوازم ساخت
 شادم کم زانم تو هر یک چندی
 در جمع احباب سرافرازم ساخت

ای بیتو رسیده بر فلک افغانم
 در باب کزین غم، بلب آمد جانم
 طی گشت بساط زندگانی و هنوز
 در بادیه قراق سرگرانم

دورم اگر از سعادت خدمت تو
 پیوسته بود بغاطر طلعت تو
 از گرمی آفتاب مجرم، چه غمت
 دارم و پناه سایه دولت تو

گنج وفا نیست درین خاکدان
 مغز وفا نیست درین استخوان
 جمله جهان، خواه کهن خواه نو
 چون گذرانست نیرزد دوجو

هند در سینه چراغ غمت افرو ختم
 سوخت اینم که نداری خبر از سوختم

یا رب بتو چشم بخت روشن بادا
 بزم طرب همیشه روشن بادا

کاشانم دولت نشمین بادا

وین جملہ نصیب دیدہ من بادا
نامم لطف تو، کرد از همه ممتاز مرا
نزد ارباب وفا ساخت سرفراز مرا

بدم ز خط عالیہ، بوئی تو یاد داد
از شوق، جان سوخته ہم دل بباد داد

زہستی تا نشان باشد، توپاشی
همیشہ تا جهان باشد، تو باشی

یا رب کہ مرا صحت جان ہی تو مباد
وزہستی من نام و نشان، ہی تو مباد
انجام زمانہ یکزمان، ہی تو مباد
کوتاہ کنم سخن جہاز، ہی تو مباد

این گونه کہ من فتادم از ہائی
کس را کاری چنین دلیفتا
با این همه نالہ یار نشہمند

فریاد ہزار یار فریاد
درداکہ فزون گشت المہائی فراق
خون گشت دل من از ستمہائی فراق
این درد بسم نبود کآخر افزود
صد رنج دیگر برسر غمہائی فراق

که ای هر ساعت و موسم منزل بمنزل میروی
گر روی از جسم ما امانم از دل میروی

با یاد تو با دیده ترمی آیم
و زباده شوق، پیغمبری آیم
ایام فراق چون بسر آمده است
در راه تو من نیز بسر می آیم

بیاض بلبل ازین پس حدیث ما گوید
حدیث خویشی آن یار دلربا گوید

هر چند که اشک ریخت چشم بر من
تسکین نگرفت شعله پیکر من
تا فیض محابی نرسد بر سر من
ترسم که نرود پیاد خاکستر من

طالب آملی

لب از گفتن چنان بستم که گوی
دهن بر چهره زخمی بود به شد

عشق دراول و آخر همه وجه است و سماع
این شرا بیست که هم پخته و هم خام خوش است

بی نیاز انداز ارباب کرم میگذرم
چون سیه و ششم که بر سرمه فروشان گذرد

ملائت کن و فارغ شواز ملائت خلق
که نخل موم ز آسب تیشه آزاد است

دشنام خلق راندهم جز دعا جواب
اهرم که تالغ گیرم و شیرین عوض دهم

بگیر این همه سرمایه بهار از من
که گل بدست از شاخ تازه تر ماند

ز عادت و منت بر بهار منتهاست
که گل بدست تواز شاخ تازه تر ماند

نظیری

تو به خوبستن چه کردی که بما کنی نظیری
بخدا که واجب آمد ز تو احتراز کردن

گریزد از صف ما هر که مرد غوغا نیست
کشی که کشته نم شد از قبیل ما نیست

که در خدمت عمریست میبندم و شد قدردم
برهن میشدم گرایند زلفا رمیستم

نهال عمر پیوند تو کردم برنش حاصل
نمر میداد گر این شاخ وایر خار میبستم

افند رام مخلص

میا زار ای محبت باز وون من ناتوانی را
غریبی درد مندی بیکسی آزرده جانی را
ز حال بلبل مسکین ندارم اطلاع، اما
یوای گلشنی دیدیم مشیت استخوانی را

برد سودائی سر زلف تو از خویش مرا
سفر دور دراز آمده درپیش مرا

گزشتی از نظر ویتو زده ایمر هنوز
ز شرم آب نکشیدم، خاک بر سر ما

ای بلبلان که کرده سفر جانب قفس
تنها گذاشتد درین گلستان مرا
با بلبلان شریک فغان می شدم ولی
نگذاشت فصل گل بچمن باغبان مرا

قصه کوه کن بود گویا

بوی خون آید از فسائلم ما

—

از محطت شور در جهان افتاد

بنده پرور هنوز آغاز است

—

نبود قابل صحبت مغاص

بگذارید که سودا دارد

—

از قدش بر من قیامت در جهان

گر نشد امروز، فردا میشود

—

خوش نشینان بمن بار سفر می بندند

عند لیان هم یکجا شده فریاد کنند

—

گر مناسب نبود آ مدتم در کویت

بنده پرور سر بازار سلامت باشد

—

حقوق صحبت گل بر تو بسیار است ای لعل

مبادا از چمن غافل در ایام خزان باشی

✱

گرامی جالذری

و غریب دردمندی بد رت رسیده باشد

چه قدر تمپده باشد و تراندریده باشد

✱

شمس تبریزی

گفتم که دلا مبارکت بار
در حلقم عاشقان رسیدن

نمی دانم که آخر چون دم دیدار میر قصم
مگر دوزم باین ذوقی که پیش یار میر قصم

مرزا غالب

گفتنی نیست که بر غالب ناکام چه رفت
میتوان گفت که پیچاره خداوند نداشت

میر محمد مومن حیدرآبادی

بناز مت که بنی قتل عاشقان همه روز
میان عشوه و ناز تو عهد سو گندست
بکوی عشق سراسیم ماند ام مومن
که هر طرف نگرم راه جستجو بندست

سرفراز کلهوژو

هرگز نمی فته نظارت برسید مراد
تا خاک پائی دوست بچشت نمی رسد

سا محالہ رسیدگان ظلمیم
پیغام خویش از دہار مالیت

••• راہ می زند این مطلب مقام شناس
کہ در میان غزل، قول آشنا آورد

شریک حلقہ خوبان چادہ پیما ہاش
حذر ز بیعت پیری کہ مرد غوغانیست

خیام

گر با دہ محوری تو با فردمندان خور
یا با صنی لالہ رخی خندان خور
بسیار مغور، درد مکن، فاش مساز
اندک خور و گہ گاہ خور و پنهان خور

ذوقی ارداستانی

نہ شکوفہ نہ برگی نہ ثمر نہ سایہ دارم
ہمہ حیرتم کہ دہقان بچہ کار، کشت مرا

راجا مدن سنگ موزون

بیان حال دل خویشتن ••• کونم کنم
ز بی دماغی آن کہکلامی ترسم

حیدر کلوچ

زمانه دردی غم، ریخت در پیاله ما
 نصیب کس نشود، آنچه شد حواله ما

زین پیش نبود این همه بیداد بتان را
 در عهد تو این میشوه و آئین شده پیدا

روزی اگر از اهل وفا یار کند یاد
 بسیار مرا جوید و بسیار کند یاد

میر عبدالجلیل بلگرامی

شام غم را در سواد نامه پنهان کرده ام
 صبح محشرمید مد از صفحہ مکتوب ما

با انتظار قدم تو، لاله در گلشن
 ستاده جهود بکف در پیاله باقوت

صوبائی

رفتم و از رفتن من یک جهان تاریکه شد
 من گل شمع، چو مرده بزم برهم ساختم

هیزی دگر مگوئی، همینکو که در چمن
سبزه خوش است و سرور خوش و جوثبار خوش

برهمن

یا رشتتم مژگان هم شب دانه اشکی
از غییر لهان داشتم، سفیتم نگفتم

مارا چو بحال خود شناسا کردی
از خار گل و قطره دریا کردی

بنائی قصر جوان را ثبات ممکن نیست
بجز اساس محبت که دیر بنیاد است

مرا به رشته ز نار الفتی خاص است
بهادکار من از برهن همین دارم

علاء الدین اودهنی

ندانم آن گل خود رو چه رنگ و بو دارد
که مرغ هر چمنی گفت و گوئی او دارد

شا پور طهراني

چه سزده دارد ازان شاخ گل نسيم بهار
که رقص ميکند از شوق بر سرم دستار

مرزا مظهر

هزار عمر فدائي دسي، که من از شوق
بخاک و خون تيم و گوي از براي منست

امير خسرو

که که بيادي سوئي ما کاروان صبر
ليکن بلائي غمزه تو راه من ز دست

تو شبينه مينمائي، بري که بودي اشپ؟
که هنوز چشم مست، اثری غمار دارد

هر جا که ز پائي تو غباريست
ما راز بهشت يادگاريست

بر زمين که نشان کهن پائي تو بود
سالها سجده صاحب نظران خواهو بود

نعمت خان عالي

کشايش گره ما مهوچ باب نشد
هزار حيف که انگور ما شراب نشد

جعفر زتل

جعفرا! زود ازین ملک بدر شو ورنه
ریش تو نیز بگیوندد دهڑا دهڑا برنند

مظہر علی علائی بھاری

ای دیدہ! بین کہ حضرت یار
برداشت نقاب را ز رخسار

حرم حرمت کوئی تو جنت احرام
شہم نکھت موی تو راحت دل زار

شفیق اورنگ آبادی

شنیدہ ام کہ بسوی شفیق می آئی
بیا بیا کہ دل و جان نثار خواهم کرد

ز خار هائی مگیلان، پُرسِت و ادبی عشق
شفیق آبله پایِ می روی خدا حافظ

صایب

سنگین نمی شد اینهمه خواب ستمگران
میشد گداز شکستن دلها جدا بلند

حقوق تربیت را که در ترقی بار
زبان کجا ست که از حصرت سخن رانم

عالی

من و این مهربانی هائی او، قاصد چه می گوئی
مساز از پیش خود حرفی، که میدالم زبانش را

کشف الاسرار

با خود زسی تو جنگها دارم من
صد گونه ز عشق رنگها دارم من
در عشق تو از ملامت بی خبران
هر جان و چکر خود نکها دارم من

خواجۀ آصفی

آنکس که یاد او نه کنی، در هزار سال
روزی هزار بار ترا یاد میکند

رضي دانش

رفتي و از اشک بلبل بر چمن طوفان گذشت
روز بر گل، چون چراغان شب باران گذشت

باغ را از رخنه دیوار می بینم، مبادا
باغبان تا درکشاید موسم گل بگذرد

اقبال

خراب لذت آنم که چون شناخت مرا
عتاب زیر لبی کرد خانه ویران گفت

شانی تکلو

ای مد عیان مژده شمارا که ازین شهر
رفتیم که جائی شما تنگ نباشد

عرفی

اگر شراب مرا بو کنند محشریان
سوال روز قیامت، فتد بروز دگر

خواجہ شریف

زاهد کہ نماز و روزہ اش عادت و خوشت
میخواره کہ دستگیر او جام و سبوست
آن کرده مدام تکیہ بر طاعت خویش
ای منتظر مرحمت از جانب دوست

بگذر مسیح از سر ما کشتگانِ عشق
یک زندہ کردنِ تو بصد خون برابر است

جہانگیر بادشاہ

از من متاب رخ، کہ نیم بیتو یکنفس
یکدل شکستنِ تو بصد خون برابر است

ابو طالب کلم

خندہ بدمست است در ایام ما، ہوشیار ہاش
محتمب ہو میکند اینہا دہان بستہ را

شبلیخ ابوالقاسم کاذرونی

بر لوح دل ہو تخته تعلیم کودکان
ہر حرف آرزو کہ نوشتم خراب شد

عمادالدین کرمانی

غنچم دهان من بیا تنگدلی ما بین
یتو هنوز زنده ام، سنگدلی ما بین

رومی

فردا که بهشتر اندر آیند زن و مرد
از نیم حساب رویها گردد زرد
من عشق ترا بکف نهم پیش آرم
گویم که حساب من ازین باید کرد

ادیب السلطنت سمیعی عطا

این باد که میوزد و زیده است بسی
وین میوه که میرسد، رسیده است بسی
این مرغ سعادت که برد بر سر تو
هم بر سر دیگران، پریده است بسی

خان اعظم میرزا عزیز کوک

عشق آمد و از جنون برو مندم کرد
وارسه ز صحبت خرد مندم کرد
آزاد ز بند دین و دانستن گشتم
تا سلسله زلف کسی بندم کرد

میرزا کامران

بر جانم از تو، مرهم رسد، جانی منیت است
گر ناوک جفاست و گر خنجر مسمم

امان الله آمانی خان زمان بهادر بني مهابت خان

جان بلب دارد آمانی، چون چراغ صبحدم
جنبشی زان آستین خواهم که کار آخر شود

عادل خان رازی

عشق چه آسان نمود آه چه دشوار بود
دور چه دشوار بود، یار چه آسان گشت

خواجہ قلی خان

یتو هر گه که بگلشن گذری بود مرا
نگهت غنچه و گل، برد سری بود مرا

کافی دهلی

درد یاریک توئی بودنم آنها کافیت
آرز و هائی دگر غالب نا انصافیت

نورالدين منير كرماني

پيش ازين بود، شبنم را سحري بهتر ازين
 داشت آهم بدل او، اثرى بهتر ازين
 غم آزادي و محرومى صيادم سوخت
 كاش ميداشدى بال و پري بهتر ازين
 ناز مى آيد ومن ميروم از خويش منير
 همچوكس ياد ندارد سفرى بهتر ازين

مير تشببهي كاشاني

بهر رنگي كه خواهى جامه ميپوش
 كه من آن قدر موزون مي شناسم

مجبور بيلقاني

كل صبحدم از باد برآشفتم و بريغتم
 وز حالت خود، حكايتمى گفتم و بريغتم
 بد عهدى عمر بدن كه خونين دل من
 سر بزدو غنچه كرد بشگفتم و بريغتم

حسن بيگ شاملو

يارمى آيد و هنگام نثار است مرا
 مژد اى جان گرامى، بتو كار است مرا

مست آمده بودم خبر از بام و درم نیست
باران ره بیرون شدن ازین خانه کدام است

محمد علی بیگ، افسر اصفهانی

حیرت دارم که با این ناتوانیها، چرا؟
آنچه بر طبع تو می آید گران یاد من است

درویش دهکی قزوینی

در نسغ که وصف لب او بیان کنم
جان در میان نهم که ورق را نشان کنم

ای خوش آن دم که رسد ناله لیلی زرهی
آشیایا نه کند جانبِ مجنون نگوی

مرزا حسابی نظیری

شبهائی مهر را گزر اینده زنده ام
مارا بسخت جانی خود این گمان نبود

زین بزم ارون رفت و نکورفت حسابی
که آ زرده دل، آ زرده کند انجمنی را

خواجہ سعد گل معاصر حافظ

تنم از ضعف چنان شد کہ اجل ہیست نیافت
 نامہ ہر چند نشان داد کہ در پیرهن است

ملا اذہوری لاهوری

درین حدیق بہار و خزان ہم آغوش است
 ز ما نہ جام بدست و جنازہ بردوش است

حکیم شفاؑئی

دیدي کہ خون ناحق پروانہ شمع را
 چندان امان نداد کہ شب را سحر کند

بغلظ ہم فرود بر سر معجون لیلی
 عاشق این بغت ندارد سخنی ساخته اند

مولانا کمال الدین خمیڑی اصفہانی

فریاد ازان لحظہ کہ درد دلم آنشوخ
 پرسد زن و قوت گفتار نباشد
 چو میبینم کسی از کوئی او دلشاد می آمد
 فریبی کاول از وی خورده بودم باد می آید

ضمیري اصفهاني

لطفی نکرده که دلی شاد ازان کنم
برمن غمت و زور کند یاد ازان کنم

ذوقی کاشانی

هم نشینم به خیال تو و آمده دلم
کاین وصالیست که در پی غم هجرانش نیست

ملا عزیز ی قزوینی

بزم ترتیب دهی باده و بنیاد کنی
چشم دارم که ز محرومی من یاد کنی

کلیم

آگه ز عیش جوانی نشدم در ره عشق
همچو آن عید که بر مردم زندان گذرد

گاهی که سنگ تفرقه آسمان رسد
اول بلا بر غ بلند آشیان رسد

کلیم بوسه چه خواهی باین تهیدستن
ازان حریف که دشنام رایگان ندم

—

کی تمنائی تو از خاطر ناشاد رود
داغ عشق تو گمانی نیست که بر باد رود

✽

حکیم ابو طالب

یار با تمیز و غم دور در آغوشم بود
مرگ صد بار به از زندگی دوشینم

✽

کشف الاسرار

گر آب دمی، نهال خود کاشته ای
و ز هشت کنی بنا، خود افراشته ای
من بنده همانم که تو پنداشته ای
از دست می فکنم و برداشته ای

✽

بیا با افضل

از شبنم عشق خاک آدم گل شد
صد فتنه و شور در جهان حاصل شود
چون نشتر عشق بر رک روح زدند
یک قطره از آن چکید و نامش دل شد

✽

نامعلوم

باز آ که ز انتظار تو چشم امروار
چون گوش روزه دار بر الله اکبر است

زنه گوی کردن من مردن تدریجی بود
آنچه جان کند تنم عمر حسابش کردم

بحرفی میتوان گفتن، تمنائی جهانی را
من از ذوق حضوری طول دارم داستانی را

آدسی دیداست باقی دوست است
دید آن باشد که دید دوست است

من و دل گرفتار شدیم چه پاک
غرض اندر میان سلامت اوست.

غیر تم هاتو، عیانست که گردست دهد
لگذارم که در آیشی به خیال دگران

دم صبح از نفس باد صبا مشکین شد
هم می مرسد و هم نفسی می آید

در خرمن کاینات کردیم نگاه
یک دانه محبت است باقی همه گاه

دل جدا دیده جدا، سوئی تو پرواز کند
گرچه من در قفسم بال و پرم بسیار است

از بال و پر غبار تمنا فشالده ایم
بر شاخ گل گران نبود آشیان ما

زخیل درد کشان غیرمانه ماند کسی
یار باده که ماهم غنیمتیم بسی

دل لذت ظلم ذوق جراحت میخواست
لغتهایی دل خود از بنکمدان زده ام

مخوئی آدم دارم آدم زاده ام
اشکارا دم ز عصیان میزنم

سینه وا کرده و آتشوخ به بستان گذرد
بلبل از جان گذرد گل ز گریبان گذرد

تا تو بیدار شوی! ناله کشیدم ورنه
هشک کاربست که بی آه و فغان لیز کند

صبا غبار ازان کو بپوشم ما نرساند
میان ما و صبا این غبار خاطر ماند

شمشیر کف گرفته بخون که میروی؟
ما خون گرفته نیز همیجا نشسته ایم

پیای شوق رهمی مالهات نیم قدم
وگر نه نیم قدم هم هزار خرمنگ است

قسم بهان تو خوردن طریق غیرت نیست
بخاک پائی تو آنهم عظیم سوگند است

ما برین درنه پشیم حشمت وجاه آمده ایم
ازید حادثه اینها پناه آمده ایم

بدتی شد که روه و رسم وفا مسدود است
نه کسی میردد آنجا نکسی می آید

ماهم این هفته شد از شهر و پوشم سالیست
حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حال است

یادم نمی کنی و از یادم نمی روی
عمرت دراز بار مزا موشکار من

نزدیک آسمان هم برد هدیه زمین
در پیش پادشه هو گشت خدمتی گدا

بهار عمر ملاقات دوستداران ست
چه محط برد خضر از عمر جاودان تنها

کرده عزم سفر لطف خدا یار توباد
همت اهل نظر قافله سالار توباد

جنس موهومی ماشیفته ارزش نیست
قیمت ماهم این بس که به بازار توایم

سحر نسیم صبا شفته حبیب آورد
نوید مقدم گل سوئی عندلیب آورد

آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب
گشت غمزه خود را بنماز آمده

سرو چون آهسته میچید به تحریک نسیم
آن خرام ناز و تمکین یاد می آید مرا

زهر غم دور توبه جان کارگر افتاد
امید وصال تو بعز دگر افتاد

تا برداش از غصه غباری نه نشیند
ای میل مرشک از عقب نام روان باش

—

سخن درست بگویم نمی توانم دید
که میخورند مریضان و من نظاره کنم

—

نو دواتی که یکدو سه روزی بغایت
براسپ دوستش فلک سفل زین زند
آنکه برائی مضحکه بالا برد سپهر
بالا و برد هر فلکش بر زمین زند

✱

نازم بچشم خود که جمال تو دیده است
افتم بیانی خود که بگویت رسیده است

—

باز آمد آب جان در جوئی ما
باز آمد شاه مادر کوئی ما

—

چه گویمت که چه نیکم آمدی مسیح صفت
بیکنفس همه دردی مرا دوا کردی

—

اگر سیاه دلم داغ لاله زار توام
وگر کشاده جبینم گل بهار توام

—

گفتم که ز قصه مشکلی بنویسم
 وز درد فراق حاصلی بنویسم
 کو دل که از آن حال غمی شرح دهم
 کو دست کز آن درد دلی بنویسم

ما ز یاران چشم یاری داشتیم
 خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم
 کی دهد کی باله و کی بردهد
 تخم رادر شوره زاری کاشتیم
 عندلیب و بوم در صحنش یکی است
 زین گلستان آشیان برداشتیم
 نقش بر آب است نقش دوستی
 گرچه مافی الحجر می پنداشتیم
 گندم از گندم نروید آه آه
 هیچ تدبیری فرد نگذاشتیم
 سادگی بین کز فریب التفات
 خود گری را دلبری انگاشتیم
 گفتگو آئین درویشی نبود
 ورنه باتو ما جرائی داشتیم

کرم آنست که احسان بکنه‌گار کند
 ورنه با دوست جز احسان نکند اهل کرم

نریخت درد مرو محتسب ز دور گذشت
 رسیده بود پلانی ولی بغیر گذشت

قاصد رقیب بود و من غافل از فریب
بیدرد مدعای خود اندر میانم ساخت

—

یا من ناصبور را، پیش خود از وفا طلب
یا تو نکمها پاکدامنی! قبر می از خدا طلب

—

شدم آیدم و گرنه نقابت کشود می
دست گرفتمی و بناصح نمود می

—

در بند آن مباش که مضمون نمانده است
صد سال میتوان سخن از زلف یار گفت

—

هلاک میکنم فرقت تو دانستم
و گرنه رفتن ازین شهر میتوانستم

—

تا بزلف همیشه دل بستم
از پریشانی عالم رستم

—

نام رقیب بر لب جانان من گذشت
واقف نشد کسی که چه بر جان من گذشت

—

نبض هر کس که دید کشت او را
مرگ گویا، در آستین دارد

—

لیلی و معجون بهم میبوده اند
پیش ازین خوش روزگاری بوده است

—

دعوا ۛ کنی؟ داعیہ دارند ہم رفیند
 شو ہار سفر ہند کہ، ہاران ہم رفتند
 آن گرد شتاہندہ کہ بر دامنِ صحراست
 گوید ۛ نشینی؟ کہ سوران ہمہ رفتند

—

بیر روسی را رفیق راہ ساز
 تا خدا بخشد ترا سوز و گداز

✽

نخواہم داد، درہانی ترا، بہر درون زحمت
 پسندت این کہ گہی بینم آن دیوار بیرون را

—

فرض کردم کہ یادِ تو دلم خورسند است
 لیکن این دیدہ دیدار طلب را ۛ علاج

فکر طوبی و جنان، در ورع عشق خطاست
 ہر ۛ در شرع مباحست، حرامست اینہا

✽

خلت الدیار فسات غیر مسود
 و من العناء تفردی بالسودد*

* ملک اہل کمال سے خالی ہو گیا، اور میں جو شایان
 شان سرگروہی نہ تھا، سرگروہ بنا، میرا سرگروہ یگانہ بننا
 کیسا اندوہ افزا ہے (ابن خلقان، ج ۱، ص ۴۶۰)

سند سلامت

www.sindhsalamat.com

سند سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سندس رفتار سان هلڻ جو سانباھو آهي، ڇو ته تاريخ هميشه انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمايي جي حفاظت ڪئي آهي. سند سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نه رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليق کي ڊجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي ته سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڏاڻوڻوڊ ڪرڻ اسان هجي ۽ ايندڙائيد سميت آڻي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سند سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد ته سند سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نه صرف پر پور لاڀ حاصل ڪندا پر سند سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سند سلامت ڪتاب گهر جي ايندڙائيد اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڏاڻوڻوڊ ڪريو:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book>